

İMTİHAN

MUSİBETLERİN EN ŞİDDETLİLERİ.....	2
İMTİHAN.....	2
DİN BİR İMTİHANDIR.....	3
İKİNCİ SUÂLE CEVAP.....	3
İMTİHAN UNSURLARI (PRİZMA-3/İMTİHAN UNSURLARI).....	4
ARZU VE İSTEKLER BİRER İMTİHANDIR.....	6
KADIN ERKEK İÇİN, ERKEK DE KADIN İÇİN İMTİHANDIR.....	6
SABIR VE SADAKAT MİHENĞİ.....	7
KONUNUN ÖZETİ:.....	7

وَلَيَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

“And olsun ki sizleri korku, açlık, mal, semerât ve evlat noksanlığıyla imtihan edeceğiz”
(Bakara Suresi, 2/155)

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ

“Hanginizin daha güzel iş ortaya koyacağını denemek için, ölümü ve hayatı yaratan
O’dur. O Azizdir, Gafurdur (üstün kudret sahibidir, affi ve mağfireti boldur.” (Mülk Sûresi, 67/2)

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّنَّهُمْ الْبَاسَاءُ وَالصَّرَاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى تَصُرُّ اللَّهُ إِلَّا أَنْ تَصُرَّ اللَّهُ قَرِيبٌ

“Sizden önce geçenlerin başlarına gelenler sizin de başınıza gelmeden Cennet’e
gireceğinizi mi sandınız? Onlara öyle sıkıntı ve mihnetler, öyle çetin zaruretler dokundu ve
öylesine sarsıldılar ki, başlarında bulunan resûl ve beraberindeki iman edenler, “Allah’ın
yardımı ne zaman?” diyecek hale geldiler. Bilin ki, Allah’ın yardımı yakındır.” (Bakara Sûresi,
2/214)

(Bu âyet, Sırat-ı Müstakîm, yani Allah’ın Dini üzere yürüyüp, başkalarını da aynı Din’e çağıran
toplumların tarihini çok özlü biçimde ortaya koymaktadır. Bazı yanlarıyla daha başka âyetlerde de geçtiği
üzere, bu yol çetin bir yol olup, gerektiğinde harp gibi, yokluk, kıtlık ve her türden işkence gibi çeşit çeşit
sıkıntılarla doludur. Bu sıkıntılı yolda Allah, gerçekten iman edip sabır gösterenlerin ortaya çıkması ve
yolun doğruluğuna şahitler edinmek için, imtihan üzerine imtihan gönderir. Bu, “Allah’ın yardımı ne
zaman?” denecek hale gelinceye, yani bütün maddî sebeplerin, çarelerin tükenip, neticenin ve
muvaffakiyetin yalnızca Allah’tan olduğu gerçeğinin ruhlarda tam manâsıyla duyulacağı, bir başka
ifadeyle, “Nûr-u Tevhid içinde Ehadiyet’in tecelli edeceği” noktaya kadar devam eder. İşte bu nokta,
çekilen bütün mihnet, meşakkat ve sıkıntıların birden ferah-feza bir iklime yol verdiği noktadır. Ama
imtihan bundan sonra da sürer; bu noktada yol, dünya nimetlerine dalmadan zirvede sebat gösterme,
şükretme ve seviyeyi koruma merhalesine gelmiştir.) (Ali Ünal, Allah Kelâmı Kur’ân-ı Kerim’in Açıklamalı
Meali)

Musibetlerin En Şiddetlileri

İnsanlığın İftihar Tablosu (sallallahu aleyhi ve sellem), “el-mü’minü belviyyün - Mü’minin başından bela hiç eksik olmaz” diyerek iman yolunun muhtemel meşakkatlerine dikkat çekmiştir. Resûl-ü Ekrem Efendimiz, belâların en şiddetli olanlarına başta peygamberlerin sonra da derecelerine göre Allah’a en yakın kulların maruz kaldıklarını belirtmiştir. Bu hususa işaret eden hadis-i şerifin sonunda “Herkes imanının kuvvetine göre belalara uğrar. Şayet insanın imanı sağlam ve güçlü ise ona gelen belalar şiddetli olur; fakat kulun imanı zayıfsa onun maruz kalacağı belalar da o nispette hafif olur.” buyrulmuştur. İmanı güçlü olan bir insan çok çetin musibetlerle imtihan edilse bile, her türlü meşakkate katlanır; her şeye rağmen, “iman, teslim, tevekkül” der, saadet-i dareyne yürür. İmanı zayıf kimseye gelince, Allah (celle celalühû) onu ağır imtihanlara maruz bırakmaz; çünkü o, elde ettiği küçük bir seviye varsa, ağır bir imtihanda onu da kaybedebilir ki, Rahmeti Sonsuz, kulunu öyle bir sû-i akıbetle uğratmaz. Bu açıdan, adeta imanın gücü ve Allah’la irtibatın kuvveti ölçüsünde bela ve musibetler de şiddetli ya da hafif gelir insanın üzerine. Muhammed Lutfî Hazretleri,

“Ezelden âdet-i Mevlâ dostuna

Sevdiği kulunu mübtela eyler

Alınca abdini kerem destine

Anı bin dert ile ibtila eyler.”

diyerek işte bu hakikati dile getirmiştir.

Hâsılı, insan her meselede sebeplerin gereğini yaptıktan sonra Allah’a tevekkül etmeli, hakikî tesiri ve neticeyi Cenâb-ı Hak’tan beklemeli, akabinde de başına ne gelirse gelsin “*Elhayru fî mahtârahullah*” deyip takdir-i ilahîye teslim olmalıdır. Allah’ın kaza, takdir ve muâmelelerinin zahirî acılık ve sertliklerine katlanıp her şeyi gönül rahatlığıyla karşılamalı, dûçar olduğu musibetleri kaderin tecellilerini düşünerek iç hoşnutluğu ile ahiret hesabına değerlendirmeli ve her zaman “*Hayır, Allah Teâlâ’nın ihtiyar buyurduğu husustadır*” mülâhazasıyla dopdolu olarak hâlis bir kul tavrı ortaya koymalıdır. (Diriliş Çağrısı/Neylese Güzel Eyler)

İmtihan

Bir imtihanlar zinciridir hayat baştanbaşa. Tâ çocukluktan başlar insanoğlu için imtihanlar. Ve rûh bedenden ayrılacağı ana kadar da devam eder durur. Anlayıp sezebilenler için bu küçük küçük imtihanlar, birer eleme ve finale kalan ruhların tesbit edilmesiyle alâkalıdır. İnsanoğlunun vicdanında ve rûhânîlerin gözünde tesbit edilmesiyle...

Çeşit çeşittir imtihanlar ve bütün bir hayat boyu, değişik boy ve derinlikte devam eder dururlar: Mektebe alınma imtihanı, sınıf geçme imtihanı, mektep bitirme imtihanı; evlâdın babadan, babanın evlâttan bulma imtihanı ve daha bir sürü imtihan... (Buhranlar Anaforunda İnsan/İmtihan)

İnsan imtihanlarla saflaşır ve özüne erer. Hayat, imtihanlar sâyesinde yeknesaklıktan kurtulur ve renklilik kazanır. Ruh imtihan gördüğü nispette olgunlaşır ve büyük işleri göğüsleyebilecek hâle gelir. Geçirilen imtihanın ağırlığı ve soruların terleticiliği nispetinde, ferd, insanlık mektebinde sınıf geçmeye ve yükselmeye hak kazanır.

İmtihanın olmadığı bir yerde ferdin saflaşıp özüne ermesinden, toplumun gerilip çelikleşmesinden bahsedilemez. İmtihanla sıkışan ve büzülen ruhlardır ki yay gibi gerilir, ok gibi fırlar ve bir solukta hedefe ulaşırlar. Evet, sabah akşam onların çevrelerinde dolaşır duran endişeler, yer yer yuvalarını sarsıp geçen açlıklar, susuzluklar, sıkıntılar, hatta mal ve canlarına gelen zarar ve ziyanlar, beklenmedik şekilde hâdiselerin demir paletleri altında kalıp ezilmeler, onları en sert çelikler hâline getirecek ve istikbâle hazırlayacaktır.

İmtihan görmemiş ölü gönüllerin ve ham ruhların, nefisleri adına insanlığa yükselmeleri bahis mevzuu olmayacağı gibi, içinde yaşadıkları topluma da en küçük bir menfaatleri dokunmayacaktır.

Elmas gibi ruhların, kömür tıynetli kimselerden ayrılması imtihana bağlıdır. İmtihanın olmadığı bir yerde, altını taştan, topraktan; elması da kömürden tefrik etmeye imkân yoktur. Ve yine imtihanın olmadığı bir yerde, en uğursuz ruhlar en yüce kametlerle iç içedir. İmtihanla, melekler gibi sâfi ruhlar, habis ruhlardan ayrılır ve kendileri için mukadder zirvelere ulaşırlar.

Bunun böyle olduğunu bilen hakikate âşina bir gönül için, her imtihan, insanı gökler ötesi âlemlere uçuran bir kanat ve imtihanda görülen her sıkıntı da ona güç ve canlılık kazandıran bir iksirdir. Böyle birinin nazarında ateşlere atılmak, Yaratıcı'nın dostluğuna doğru atılmış en güçlü bir adım; çarmıhlara gerilmek de ona yükselmenin yüce birer vesilesi sayılır.

Evet, gönlünü en yüce ideallerle donatmış birisi için, her yeni imtihan onun azmine indirilmiş bir kamçı, iradesini şahlandıran bir efsun ve gönül kadranını aydınlatan bir ışıktır. O gördüğü her imtihanla kristaller gibi berraklaşır, yay gibi gerilime geçer ve adım adım, gönlünde kurduğu cennetlere doğru yükselir.

Kahrı-lûtfu bir bilmeyen mürde gönüller, varsın bundan bir şey anlamasınlar. Geçen hakikatın meâline gönül vermiş ideâlistler, bu uğurda çekilen ızdıraplardan daha zevkli bir şey tanımayacaklardır. Ocaklar gibi yansalar dahi, âh u efgan edip ağıyâra dert yanmayacaklardır. Ne dostların vefasızlığı ne de düşmanın insafsızlığı onları millet ve vatan yolunda hizmetten alıkoyamayacaktır. Ve işte ahd u peymânları:

“Felek esbab-ı cefasın toptasın gelsin,

Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azîmetden.”

Ruhun şâd olsun N. Kemâl!

Din bir imtihandır

İkinci Suâle Cevap

Eğer desen: “Şimdi şu tahkikattan sonra şüphem kalmadı ve tasdik ettim ki; Kur'ân'da, sâir hakâikla beraber, medeniyet-i hâzıranın hârikalarına ve belki daha ilerisine işaret ve remiz vardır. Dünyevî ve uhrevî saadet-i beşere lâzım olan her şey, değeri nispetinde içinde bulunur. Fakat niçin Kur'ân onları sarâhatle zikretmiyor; tâ, muannit kâfirler dahi tasdika mecbur olsunlar, kalbimiz de rahat olsun?”

Elcevap: *Din bir imtihandır, teklif-i ilâhî bir tecrübedir; tâ, ervâh-ı âliye ile ervâh-ı sâfile, müsabaka meydanında birbirinden ayrılınsın. Nasıl ki bir mâdene ateş veriliyor; tâ elmasla kömür, altınla toprak birbirinden ayrılınsın. Öyle de, bu dâr-ı imtihanda olan teklifât-ı ilâhiye bir ibtilâdır ve bir müsabakaya sevtir ki; istidâd-ı beşer mâdeninde olan cevâhir-i âliye ile mevâdd-ı*

süfliye birbirinden tefrik edilsin. Madem Kur'ân, bu dâr-ı imtihanda, bir tecrübe sûretinde, bir müsabaka meydanında, beşerin tekemmülü için nâzil olmuştur; elbette şu dünyevî ve herkese görünecek umûr-u gaybiye-i istikbâliyyeye yalnız işaret edecek ve hüccetini isbat edecek derecede akla kapı açacak. Eğer sarâhaten zikretse, sırr-ı teklif bozular. Âdetâ gökyüzündeki yıldızlarla vâzihan لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ yazmak misillü bir bedâhete girecek. O zaman herkes ister istemez tasdik edecek. Müsabaka olmaz, imtihan fevt olur. Kömür gibi bir ruh ile elmas gibi bir ruh (Hâşiye) beraber kalacaklar.

Elhâsıl: Kur'ân-ı Hakîm, hakîmdir. Her şeye, kıymeti nispetinde bir makam verir. İşte Kur'ân, bin üç yüz sene evvel, istikbâlin zulümâtında müstetir ve gaybî olan semerât ve terakkiyât-ı insâniyyeyi görüyor ve gördüğümüzden ve göreceğimizden daha güzel bir sûrette gösterir. Demek Kur'ân, öyle bir Zât'ın kelâmıdır ki, bütün zamanları ve içindeki bütün eşyayı bir anda görüyor... (Yirminci Söz / İkinci Makam sf. 283)

(Hâşiye: Ebû Cehîl-i Laîn ile Ebû Bekir-i Sıddîk, müsavî görünecek. Sırr-ı teklif zayi olacak)

İmtihan Unsurları (Prizma-3/İmtihan Unsurları)

Soru: İnanıp, inandığı istikamette hizmet eden insanlar olarak karşılaşılabileceğimiz en önemli imtihan çeşitleri nelerdir?

Allah Rasulü (s.a.s) döneminden başlamak suretiyle, günümüze gelinceye kadar, İslâm davasına sahip çıkan hemen her ferd, çeşitli imtihanlara muhatap olmuştur. **Olabilmesine çeşidi çok olan bu imtihan unsurlarının başında, hiç şüphesiz, ehl-i dalâlet ve ehl-i küfrün baskısı, müminlere düşünce ve niyetlerini anlatma imkân ve fırsatının verilmemesi, ölüme ve öldürülmeye kadar uzanan eziyet ve işkenceler gibi hususlar gelir.** Bu hususlarda mutlak fazilet ve kemal, Sahabe-i Kiram'a aittir. Gerçi Ashab-ı Kiram'dan önce de davaları uğrunda, Efendimiz'in Habbab b. Eret'e ifade ettiği: "İnananlar, sırf inançları yüzünden çukurlara yatırılır, testere ile vücutları ikiye ayrılır, demir taraklarla etleri kemiklerinden sıyrılırdı da, onlar yine dinlerinden dönmezlerdi." şeklinde resmedilen kahramanlar da vardı ama ihtimal ki yine de mutlak fazilet ve kemal, Sahabe-i Kiram hazerâtına aittir.

Daha sonraki dönemlerde de, Sahabe misal eziyet ve işkencelere maruz kalanlar olmuştur. Mesela, bizim dünyamızda bir Ebu Hanife, bir Ahmet bin Hanbel bir Serahsi, bir Gazali ve bir Bediüzzaman Hazretleri buna önemli misaller teşkil ederler. Ve bu zatlarla, aynı çizgide eziyetlere maruz kalan kişiler de, dava düşünceleri, hayat felsefeleri, aksiyon ve fedakârlıkları bakımından aynı arenanın kahramanları sayılabilirler.

İmtihan unsurlarından en önemlisi -bana göre- Kur'ân'ın, "Bazılarını, bazılarıyla imtihan ediyoruz." (En'am Suresi, 6/53) ayetinde ifade buyurduğu, hizmet insanların kendi aralarında imtihan olmalarıdır. Böyle bir imtihan, imtihanların en korkuncu ve kazanma kuşağında kaybetmeye en yakın olanıdır. Sahabe-i kiram, imtihanın bu türlüsü ile defaatle karşı karşıya gelmiş ve Allah'ın inayetiyle hemen bu imtihanların hepsini de kazanmıştır. Mesela; Mute Savaşında Abdullah b. Revaha, Cafer b. Ebi Talib, Halid b. Velid gibi Arabın soylu evlatları ve askerlik dâhileri varken, Allah Rasulü (s.a.s), azadlı kölesi Zeyd b. Harise'yi kumandan tayin etmiştir. Yine Nebiler Serveri, vefatından az önce, içinde Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali gibi insanların da bulunduğu orduya, Zeyd b. Harise'nin oğlu Üsame'yi kumandan olarak nasbetmiştir. Her iki vak'ada da, bir-iki cılız ses hariç, hiç kimseden itiraz çıkmamış ve Nebiler Sultanı'nın bu tasarrufunu bütün Ashab gönülden kabullenmiştir. Daha sonraki devrelerde bu tür imtihanların ardı arkası kesilmemiştir. Mesela Hz. Ömer, meşhur

Cisr Savaşında Müsennâ gibi askerî tecrübesi müsellemler, yaşlı-başlı bir zat varken, 20 yaşında bıyıkları henüz terlemeye başlamış Ebu Ubeyd'i komutan intihap etmiştir. Şimdi bunların nedenleri ve hikmetleri bir tarafa, bu hadiselerin bir imtihan olduğunda şüphe yoktur.

Bizler de günümüzde, aynı türden fakat değişik şekilde bu tip imtihanlarla her zaman karşı karşıya kalabiliriz. Mesela çeşitli vazifelerin taksiminde halk tabiriyle "ün görmüş, gün görmüş" nice tecrübeli, yaşlı-başlı insanlar, bir hikmet ve maslahata binaen arka plânda tutulabilirler. Bu, onlar için kaybetmenin de, kazanmanın da bahis mevzuu olduğu bir imtihandır. Hakeza, ön plânda koşan gençler de, yaşlılarla olan münasebetlerinde imtihan olmaktadır. Şayet onlar da kalkar, "Bizim her şeye aklımız yetiyor. Zaten bu vazifeye getirilmemiz de onun şahidi. Öyleyse "ne diye işi bitmiş bu kişilere gidip, soracağız?" derlerse imtihanı kaybederler. Bu hizmet içinde herkesin yeri ve o yere göre yapacağı işler vardır. Sedef kakmalı bir kapıda veya kürsüde, ahşaba da, abanoza da ihtiyaç vardır, sedefe de.

İmtihan çeşitlerinden bir diğeri de tenperverlik, hâneperverlik, çocukperestlik, torunperverlik.. vb. şeylerdir. Hizmetin ilerleyen seyri içinde, özellikle bir zamanlar önde bulunan insanlar için her zaman söz konusu olan bu imtihan, şimdilerde çoklarının elenmesine sebep olabilir. "Bizler çok çalıştık. Artık gençler koşsun. Biraz biz, istirahatımıza bakalım. Evimiz, çoluk ve çocuğumuzla ilgilenelim" düşüncesi, böyle bir imtihanın başlangıcı sayılabilir. Bununla ilgili olarak, Ebu Eyyüb elEnsari(r.a)'nin İstanbul kuşatması esnasında "*Allah yolunda infak edin. Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın*" (Bakara Suresi, 2/195) ayeti münasebetiyle beyan buyurduğu hakikat her zaman şayân-ı mütalâa olmalıdır.

Kuşatma esnasında bir kısım askerler, kendilerini göz göre göre ölüme atan arkadaşlarına: "*Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın.*" ayetini okuyarak onları uyarırlar. Bunun üzerine Mihmandar-ı Rasul Ebu Eyyüb Hazretleri "Âyeti doğru okuyor, fakat yanlış tevîl ediyorsunuz." der. Ve devamla "Biz Ensar topluluğu, Mekke fethinden sonra "artık İslâm aziz oldu. Biz de mal varlığımızı muhacirin ile paylaşmış, bahçelerimizi bağlarımızı ihmal etmiştik. Şimdi biraz da kendi başımızın çaresine bakalım." dedik. O esnada bu ayet nazil oldu. Yani "Mallarınızı Allah yolunda infak edin. İnfak etmemek suretiyle kendinizi, kendi ellerinizle tehlikeye atmayın." Görüldüğü gibi Kur'ân'ın beyanıyla, böylesi düşünceler de bir imtihan sayılabilir.

Şahsen ben ölümü arzu etmenin de bir imtihan olduğu kanaatindeyim. Kavuşabiliriz, kavuşamayız bu ayrı bir mesele ama, Allah Rasulü (s.a.s), Ashabı, Tabiin, Tebe-i Tabiîn ve günümüze gelinceye kadar nice büyüklerle kavuşmayı arzu etme çok güzel bir şey. Ancak, bunun, hizmetler dolayısıyla çekilen sıkıntılar yüzünden olmadığını nereden bileceğiz! Mesela, benim başımdan geçen son olay. Susurluk hadisesi münasebetiyle açıklanan listede ismimin zikredilmesi... Daha önce de bir vesile ile arz ettiğim gibi ben bu olayı İfk Hadisesine benzer bir iftira olarak kabul ettim. Hem üzüldüm hem de ötelere özledim. Hayatım boyunca iffetli yaşamaya çalışmış, bu konuda hassasiyetin zirvesine erme gayreti içinde bulunmuş, bunun için de, öz kardeşlerim "kût-u lâ yemût; ölmeyecek kadar yiyecek"le yaşasın diye Rabbine dua dua yalvarmış bir insan olarak, tutarsız bile olsa bu isnat çok ağır gelmişti. Zira benim için hizmetimin itibarı önemliydi. Şimdi benim, böyle bir ortamda, ölüm arzusunda bulunmam, beni üzüntüden üzüntüye sevk eden bu meş'um hadise münasebetiyle olmadığını nereden bileceğiz! Eğer öyleyse -hafizenallah- kazanma kuşağında kaybediyoruz demektir.

Hâsılı; hizmet erlerinin başına musallat olmuş dünya kadar imtihan çeşitleri vardır. Mühim olan, hakikat erlerinin bunun farkında ve şuurunda olarak, kulluğun gerektirdiği tavır takınabilmeleridir.

Unutmayın! "Vazife cümleden âlâ, nefis cümleden ednâ."

Arzu ve İstekler Birer İmtihandır

İnsan, dünyada kendisine verilen her şeyle imtihan olur, meselâ, aile de, imkân da, çocuk da böyle birer imtihan unsurudur.

Kur'ân-ı Kerim'in beyânına göre, Hz. İbrahim ve Hz. Zekeriya'da çocuk sahibi olma arzusu vardı. Hz. İbrahim'in (a.s) ve zevcesinin böyle bir arzu taşıdığını, meleğin gelip de kendilerine çocuk müjdesi verdiği zaman gösterdikleri sevinçten anlıyoruz. Hz. Zekeriya (a.s) ise, bu arzusunu açıktan izhar buyurmuştu. Neticede, hem Hz. İbrahim (a.s), hem de Hz. Zekeriya (a.s) çocuklarıyla imtihana tâbi tutuldular.

Hz. İbrahim (a.s), isteğini içinde tuttuğu için, çocuğunu kesme emriyle imtihan olundu. Hz. Zekeriya (a.s) açıktan istekte bulunduğu içindir ki, hem kendisi, hem de oğlu Hz. Yahya (a.s) Yahudiler tarafından kesilmekle imtihana tâbi tutuldu.

Herkesin imtihanı, kendi seviyesine göredir, mukarrebinin tâbi tutulduğu imtihan, herkesinkinden daha çetindir. (Fasıl-1/ Kur'an'dan Damlalar/ Arzu ve İstekler Bir İmtihandır)

Kadın erkek için, erkek de kadın için imtihandır

.....İnsan, mal-mülk, makam-mansıp, evlad ü iyal ile sürekli denenip sınıandığı gibi, erkek kadınla kadın da erkekle imtihan olabilir. Bu sebeple, erkek için bir imtihan unsuru olması açısından kadına "fitne" de denilmiştir. Bir kısım mü'minlerin sabah akşam dualarında "Allahümme ecirnâ min şerri'n-nisâ, Allahümme ecirnâ min belai'n-nisâ, Allahümme ecirnâ min fitneti'n-nisâ" demeleri; yani, "Allahım, erkekliğin altında kalıp kadınla imtihanı kaybederek bir kötülük işlemekten bizi koru; Allahım, şehvetin arkasında sürüklenip bir felakete uğramaktan bizi muhafaza et; Allahım bir kadının cazibesine kapılıp doğru yoldan sapmaktan bizi halâs eyle!" diyerek Allah Teâlâ'ya iltica etmeleri kadının potansiyel bir ibtila vesile olmasındandır. Güzeller Güzeli Yaratıcı, kadına cemalinden bir parıltı vermiş ve onu tenasübü, güzelliği, edâsı ve endâmıyla erkeğin gönlüne çok câzip gelebilecek bir hilkatte yaratmıştır. Bazıları, o câzibe karşısında iradelerinin hakkını vermekte zorlanabilirler; kadını bir imtihan vesilesi görür ve onun karşısında iradesiz davranmamak için de sabah akşam ellerini açıp -arz ettiğim gibi- Allah'ın hıfz u himayesine sığınurlar. Yoksa mü'minler, kadının şer, bela ve fitne olarak yaratıldığını asla düşünmez ve kadın fitnesinden korunma dualarını o bâtil inanca bağlamazlar. Bu açıdan, aslında erkek de kadın için bir imtihan aracıdır ve kadın da erkek sebebiyle başına gelebilecek şerden, beladan ve fitneden sürekli Hazret-i Hafîz'e sığınmalıdır. Hattâ o da -dilerse- dualarında "Allahümme ecirnâ min şerri'r-ricâl, Allahümme ecirnâ min belâi'r-ricâl, Allahümme ecirnâ min fitneti'r-ricâl" diyebilir. Evet, erkek-kadın münasebetleri çerçevesinde her ikisi de birbiriyle imtihan olmaktadır ve her biri diğeri için bir imtihan unsuru, bir bela sebebi ve bir fitne vasıtasıdır.

Aldatan Havva imajı ve ilk günahın vebalinin kadına yüklenmesi, Batılı toplumlarda, asırlar boyu kadın hakkında çok olumsuz yorumlara sebebiyet vermiştir. Bu çarpık anlayıştan dolayı, kadın, güvenilmez, doğrudan muhatap kabul edilmez, ikinci sınıf bir varlık konumuna itilmiş; âdet hali, hamilelik ve çocuk doğurma, onun ebedî suçuna bir ceza olarak telâkki edilmiştir. Oysa İslam'ın kadına bakışı, erkeğe bakışından hiç farklı değildir. Kur'an'ın ifade ettiği yaratılış keyfiyeti, önce Hazreti Adem'in daha sonra da ondan, onun mayasından eşinin yaratılması şeklindedir. Kur'an'ın tasviri, kadın-erkek ayrımı yapılmadan her ikisinin de insan

olduğunu hatırlatmaya ve bu iki varlığın birbirini tamamlayıcı önemli birer fenomen olduklarını nazara vermeye matuftur. İslam'a göre, kadın ve erkek arasında bir kısım farklılıklar bulunsa da, bunlar pek çok maslahat için planlanmış özel bir dizaynın neticesidir; fakat, aralarında ontolojik bir farklılık kat'iyen söz konusu değildir. (Ölümsüzlük İksiri/ Alan Mahkûmu ve Hak Mahrumu Kadınlar)

Sabır ve Sadakat Mihengi

Sabır ve sadakat ancak imtihanlarla belli olur. Her türlü imtihan karşısında, Hakk (c.c) kapısından ayrılmayanlar ve orada kalmaya kararlı olanlar ve kapının her açılıp kapanışında, başı kapının eşiğinde bekleyenler bu imtihanı kazanmış olacaktırlar. Az bir sıkıntı ile yol-yön değiştirip, kapının önünden ayrılanlar da kaybetmiş olacaktırlar. (Fasıldan Fasıla-2/Perspektif)

Konunun Özeti:

1- Hizmet erlerinin başına musallat olmuş dünya kadar imtihan çeşitleri vardır. Mühim olan, hakikat erlerinin bunun farkında ve şuurunda olarak, kulluğun gerektirdiği tavır takınabilmeleridir.

2- İnanan bir insan, kabzı da bastı da Allah'tan gelen bir imtihan bilmeli; bast halinde gaflete ve gevşekliğe düşmemeli, kabza müptela olunca da işi mutlak ümitsizliğe vardırmamaya dikkat etmelidir.

3- İnsan, mal-mülk, makam-mansıp, evlad ü iyal ile sürekli denenip sınındığı gibi, erkek kadınla kadın da erkekle imtihan olabilir.

4- Sabır ve sadakat ancak imtihanlarla belli olur. İmtihan edilinceye kadar Şeytan da meleklerin arasında bulunuyor ve Allah'a kulluk ediyordu.

5- Elmas gibi ruhların, kömür tıynetli kimselerden ayrılması imtihana bağlıdır. İmtihanın olmadığı bir yerde, altını taştan, topraktan; elması da kömürden tefrik etmeye imkân yoktur.

Konuyu hatırlatacak kavramlar: İradenin hakkını vermek, hizmet erlerinin, birbirleriyle imtihan olmaları, elmas ruhlu, kömür ruhlu, sadakat, fitne, kulluk

İMTİHAN.....	1
<i>Birbirimizle imtihan.....</i>	3
<i>Hakkımızda Hayırlı Olanı İstemeli!.....</i>	3
Evlat Halinde Tecessüm Eden Günahlar.....	4
<i>Hizmet Yolundaki Handikaplar.....</i>	5
<i>İrade ve İmtihan.....</i>	7
<i>Cenâb-ı Hak bizim bu dünyada nasıl hareket edeceğimizi biliyor. Emirlerine uyup uymayacağımızı da biliyor. İmtihana neden lüzum görüyor da bizi dünyaya gönderiyor?.....</i>	11
<i>Dünyada nelerle imtihan olmaktadır? Birlik ve beraberliğin bozulmasıyla imtihan olunur mu? Sahabe birbiriyle imtihan olmuş mudur?.....</i>	12
<i>Her Seviyede İmtihan.....</i>	17
<i>Talût'un Ordusunun Nehirle İmtihanı Ve İbtılâlar.....</i>	18
<i>"İnnema emvalüküm ve evladüküm fitne".....</i>	18
<i>Kulluk Bir İmtihandır.....</i>	18
<i>Çocuk-Ebeveyn Münasebeti.....</i>	20
Muaz b. Cebel'in nasihatleri.....	21
<i>Diğer Yazılar.....</i>	23

İMTİHAN¹

Bir imtihanlar zinciridir hayat baştan başa. Tâ çocukluktan başlar insanoğlu için imtihanlar. Ve rûh bedenden ayrılacağı ana kadar da devam eder durur. Anlayıp sezebilenler için bu küçük küçük imtihanlar, birer eleme ve finale kalan ruhların tesbit edilmesiyle alâkalıdır. İnsanoğlunun vicdanında ve rûhânîlerin gözünde tesbit edilmesiyle...

Çeşit çeşittir imtihanlar ve bütün bir hayat boyu, değişik boy ve derinlikte devam eder dururlar: Mektebe alınma imtihanı, sınıf geçme imtihanı, mektep bitirme imtihanı; evlâdın babadan, babanın evlâttan bulma imtihanı ve daha bir sürü imtihan... Hele bunlar arasında insanî düşünce ve yüksek ideâllerinden ötürü "saf dışı" edilme ve vatandaşlık haklarından mahrum bırakılma imtihanı oldukça ağır ve gurur kırıcıdır.

Bir de düşmanın amansızlığı ve insafsızlığı yanında, vefasız dostların eliyle çekilen imtihanlar vardır ki; doğrusu dayanılması en güç olan imtihan da işte budur. Zira, düşmanın hasımca vaziyeti, insanlık ve mürüvvetle telif edilmese bile, düşmanlık mantığına uygundur. Hatta düşünce yapısı, dünyaya bakış keyfiyeti ve değer hükümlerindeki farklılıklar çoğaldıkça da bu husûmetin artması -aynı mantıkla- tabîî görülebilir. Ne var ki aynı kader çizgisinde kavga verenlerin, aynı duygu ve düşünceleri paylaşanların kıskançlık ve rekabet hissiyle, gammazlamalara düşmeleri, katiyen akıl ve mantıkla telif edilemez. Hele insanlık ve mürüvvetle asla..!

Evet, böyle vefa umulan bir yerden ihânet ve cefâ görmek, hem acı hem de oldukça düşündürücüdür. Ama neylersin ki; aldatmanın akıllılık, inhisar-ı fikir¹ ve saplantıların sadâkat, bağnazlığın muhafazakârlık

¹ Buhranlar Anaforunda İnsan/İmtihan.

sayıldığı bir dünyada, bu kabil ibtilâ ve imtihanlar eksik olmayacağından, bilip dayanmadan başka da çaremiz yoktur. Evet, ferd olarak, aile olarak ve toplum olarak:

“Gelse celâlınden cefa

Yahud cemâlinden vefa

İkisi de câna safâ

Lütfun da hoş kahrın da hoş.”

deyip dayanma mecburiyetindeyiz.

Dünden bugüne yer yer düşmanlarından ve zaman zaman da dost kılığına bürünmüş hasımlarından, devamlı ihânet darbeleri yiyen ve sürekli olarak hırpalanan bu millet, bütün tarih boyunca imtihanların en acı ve en ağırılarını gördü. En korkunç hıyanetlere maruz kaldı. Gün geldi ki dört bir yandan bütün dünya onun üzerine at sürdü ve onu ablukaya aldı. Hatta bu dönemde, onun bütün bütün tarihten silineceği zehâbına kapılanlar da oldu. Ama o, bu ölüm kalım imtihanlarını da atlatarak bir kere daha bütün bir hasım dünyanın plânlarını altüst etti. Belki o, bundan sonra da bir kısım imtihanlar görecektir, tekrar tekrar ırgalanacak, karşısına ateşten tepeler, kandan irinden deryalar çıkacak; ancak, bütün bunlar onun, kendini yenilemesine ve metafizik gerilimine yardımcı olacaktır. Zira o bunlarla dost ve düşmanını tanıyacak, bunlarla bilecek ve bunlarla düştükten sonra doğrulup kalkmanın ve kendine gelmenin yollarını öğrenecektir...

İnsan imtihanlarla saflaşır ve özüne erer. Hayat, imtihanlar sâyesinde yeknesaklıktan kurtulur ve renklilik kazanır. Ruh imtihan gördüğü nisbetde olgunlaşır ve büyük işleri göğüsleyebilecek hâle gelir. Geçirilen imtihanın ağırlığı ve soruların terleticiliği nisbetinde, ferd, insanlık mektebinde sınıf geçmeye ve yükselmeye hak kazanır.

İmtihanın olmadığı bir yerde ferdin saflaşıp özüne ermesinden, toplumun gerilip çelikleşmesinden bahsedilemez. İmtihanla sıkışan ve büzülen ruhlardır ki yay gibi gerilir, ok gibi fırlar ve bir solukta hedefe ulaşırlar. Evet, sabah akşam onların çevrelerinde dolaşır duran endişeler, yer yer yuvalarını sarsıp geçen açlıklar, susuzluklar, sıkıntılar, hatta mal ve canlarına gelen zarar ve ziyanlar, beklenmedik şekilde hâdiselerin demir paletleri altında kalıp ezilmeler, onları en sert çelikler hâline getirecek ve istikbâle hazırlayacaktır.

İmtihan görmemiş ölü gönüllerin ve ham ruhların, nefisleri adına insanlığa yükselmeleri bahis mevzuu olmayacağı gibi, içinde yaşadıkları topluma da en küçük bir menfaatleri dokunmayacaktır.

Elmas gibi ruhların, kömür tıynetli kimselerden ayrılması imtihana bağlıdır. İmtihanın olmadığı bir yerde, altını taştan, topraktan; elması da kömürden tefrik etmeye imkân yoktur. Ve yine imtihanın olmadığı bir yerde, en uğursuz ruhlar en yüce kametlerle iç içedir. İmtihanla, melekler gibi sâfi ruhlar, habis ruhlardan ayrılır ve kendileri için mukadder zirvelere ulaşırlar.

Bunun böyle olduğunu bilen hakikate âşına bir gönül için, her imtihan, insanı gökler ötesi âlemlere uçuran bir kanat ve imtihanda görülen her sıkıntı da ona güç ve canlılık kazandıran bir iksirdir. Böyle birinin nazarında ateşlere atılmak, Yaratıcı'nın dostluğuna doğru atılmış en güçlü bir adım; çarmıhlara gerilmek de ona yükselmenin yüce birer vesilesi sayılır.

Evet, gönlünü en yüce ideâlerle donatmış birisi için, her yeni imtihan onun azmine indirilmiş bir kamçı, irâdesini şahlandıran bir efsun ve gönül kadranını aydınlatan bir ışıktır. O gördüğü her imtihanla kristâller gibi berraklaşır, yay gibi gerilime geçer ve adım adım, gönlünde kurduğu cennetlere doğru yükselir.

Kahrı-lûtfu bir bilmeyen mürde gönüller 2 varsın bundan birşey anlamasınlar. Geçen hakikatın meâline gönül vermiş ideâlistler, bu uğurda çekilen ızdıraplardan daha zevkli birşey tanımayacaklardır. Ocaklar gibi yansalar dahi, âh u efgan edip ağyâra dert yanmayacaklardır. Ne dostların vefasızlığı ne de düşmanın insafsızlığı onları millet ve vatan yolunda hizmetten alıkoyamayacaktır. Ve işte ahd u peymânları: 3

“Felek esbab-ı cefasın toplansın gelsin,

Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azîmetden.”

Ruhun şâd olsun N. Kemâl!

- 1) İnhisar-ı fikir: Kendi anlayışından başka anlayış tanımamak.
- 2) Mürde gönül: Ölü gönül. Katı yürekli, hissiz, duygusuz insan.
- 3) Ahd u peyman: Söz ve yemin.

Birbirimizle imtihan²

İşte, temelinde bu espri bulunan İslâmiyet'i yaşarken bizim de, o birliğe ulaştırabilecek tavır ve davranışları iradî olarak sergilememiz lâzımdır. Unutulmamalıdır ki; biz başka vesilelerle olduğumuz gibi birbirimizle de imtihan oluyoruz. Yani, Cenâb-ı Allah bizi bir kısım hâdiselerle ve şerirlerin şerleriyle imtihan ettiği gibi kendi kardeşlerimizle de imtihan ediyor. Kur'ân-ı Kerim de, “*Biz onların bir kısmını diğerleriyle imtihan ettik*” (En'am, 6/53) buyuruyor. Öyleyse biz, diğer mü'minlerle aramızdaki her münasebeti imtihanın ayrı bir yönü olarak ele almalı, bütün menfî duygu, düşünce ve tavırları imtihan unsurları olarak görmeliyiz.

İnsan bir imtihanda olduğunu daha baştan kabul etmezse, en yakın daireden küfür dairesine kadar herkesin onunla uğraştığına, elini attığı her dalın kırılıp her yerin sarsıldığına, herkesin ona karşı düşman vaziyeti aldığına inanır. Oysa, bunların birer imtihan vesilesi olduğunu kabul etse, o türlü bütün mülâhazalar

² Gurbet Ufukları/Perspektif/Birbirimizle İmtihan

eriyip gidecektir. Sürekli şoku yaşanan çirkin yüzlü toslamalar gayet mûnis, inşirah veren hâdiseler haline gelecektir. Ama biraz katlanmak gereklidir.

Bizler beşeriz, dolayısıyla bir kısım kusurlarımızın olması gayet normaldir. İnsanları teker teker deşelezeniz; az konuştursanız, bir psikanalize tâbi tutsanız, hemen herkesin kendi arkadaşlarına karşı neler neler döktürdüğünü görürsünüz. Bu beşer tabiatında vardır. Onun için, biraz sadrı geniş, sinesi yumuşak bir insan olmaya çalışmalı. Önüne çıkan dağları tepeleri aştığı gibi dost ve arkadaşlarının kusurlarını da kulluk yolundaki akabeler olarak görmeli ve onları da sabır, hoşgörü ve hilmin kanatlarını kullanarak aşmaya gayret göstermelidir.

İnsan ebedî saadete talip olduğundan, en başta şunu düşünmesi gerekir: Biz ucuz bir şeye değil, ebedî saadete talibiz. Üstad Hazretlerinin *Yirminci Mektup*'ta verdiği ölçüler içinde “dünyanın bin sene mes’udâne hayatı, bir saat hayatına mukabil gelmeyen cennet hayatına ve o cennet hayatının dahi bin senesi, bir saat rü’yet-i cemâline mukabil gelmeyen bir “Cemîl-i Zülcelâl”in daire-i rahmetine ve mertebe-i huzuruna” talibiz. İşte, ardına düştüğümüz hedef bu kadar pahalı olunca, o hedef nisbetinde de ceremeye katlanmamız, mağrem altına girmemiz iktiza eder. O büyük hedefe yürüdüğümüz yolda birer tepe şeklinde önümüze çıkan sevmediğimiz tavır, söz ve davranışları o kutlu hedef hatırına baştan kabul etmek, imtihan vesilesi bilmek ve güzel huyla onları aşıp tekrar yola koyulmak gerekir.

Öyleyse, keşke insanların kusurlarından daha çok, iyi yanlarını görüp takdir edebilseniz... Keşke başkalarının hatalarına karşı gözsüz, kulaksız ve dilsiz olabilsek de o kusurları görmesek, duymasak ve dile dolayıp mukabelede bulunmasak ve Allah’ın bizi affettiği, Peygamber’in affa âmâde olduğu ve bazı has kulların affetmeyi tabiat haline getirdiği gibi bizler de herkesi affedebilesek.

İslâmiyet, insanların kusurlarını araştırmamayı, gayr-i ihtiyarî olarak gördüğümüz zaman da göz yummayı ve onları affetmeyi sadaka saymıştır. Affı esas alan insanları senâ makamında Kur’ân-ı Kerim “*O takvâ sahipleri ki, bollukta da darlıkta da Allah için harcarlar; öfkelerini yutar ve insanları affederler...*” (Âl-i İmran, 3/134) demektedir

Kabzın da Bastın da birer imtihan unsuru olabileceği³

....sözün özü; hayatın değişik dönemlerinde hemen herkeste az-çok bezginlik, bıkkınlık, gevşeklik, gayretsizlik ve bir ölçüde ümitsizlik görülebilir. Hiçbir zâhirî sebep yokken, insan, içine girdiği bu atmosferin tesirinde ruh semasının bütün yıldızlarının birer birer kayıp döküldüğü hissine kapılabilir. Bunun sonucunda da kalbinde bir sıkışma, bunaltan bir gönül darlığı hissedebilir. Hatta bazen çok uzun süren kabz dönemleri yeis sebebi de olabilir; öyle ki, insan o durumlarda âdeta hiçbir ışık emaresi ve hiçbir inşirah vesilesi göremez hale gelir. **Ne var ki, inanan bir insan, kabzı da bastı da Allah’tan gelen bir imtihan bilmeli; bast**

³ Ölümsüzlük İksiri/ Gönül Darlığı

halinde gaflete ve gevşekliğe düşmemeli, kabza mübtela olunca da işi mutlak ümitsizliğe vardırmamaya dikkat etmelidir. Hakiki mü'min, her şeye rağmen vefa ve sadâkatle sürekli "Rahmet Kapısı"nın tokmağını çalmalı; iç daralmalarına ve kalbî tıkanıklıklara maruz kaldığı dönemlerde de o eşikten asla ayrılmamalıdır.....

Hakkımızda Hayırlı Olanı İstemeli!..⁴

.....Kur'an-ı Kerim, çocukların birer nimet olduğunu ifade ettiği gibi, onların imtihan vesilesi olduklarını da belirtmiştir. "Biliniz ki mallarınız ve evlatlarınız, sadece birer imtihan unsurudur. Büyük mükâfat ise, âhirette Allah nezdindedir." (Enfal, 8/28) buyururken, çocuklar için "fitne" tabirini kullanmıştır. Çok değişik manalara gelen ve Kur'an-ı Kerim'de de farklı farklı manalarıyla zikredilen "fitne" kelimesi bu ayet-i kerimede imtihan vesilesi demektir.

Evet, çocuk, zatı itibarıyla bela değildir; fakat, anne-babanın imtihan olacağı bir unsurdur. Mal-mülk gibi, evlad ü iyâl de insanın gönlünü çelip onu günaha ve belaya sokabilir. Şu halde insan ne mala, ne evlada, ne de başka bir dünyalığa meftun olup da aldanmamalı, aldanıp âhiretteki büyük ecirden mahrum kalmamalıdır. Nice anne-babalar vardır ki, burada çocuklarından dolayı dizlerini dövdükleri gibi, ötede de onları görünce "Keşke sen hiç olmasaydın!" deme durumunda kalacaklardır. İşte, netice itibarıyla böyle bir pişmanlığa da sebebiyet verebilecek olan bir meselede, insan asla hırsa kapılmamalı ve "illa olsun" ısrarında bulunmamalıdır. Dünya adına ne isterse istesin, "Allah'ım hakkımızda hayırlı olanı ihsan eyle!" demelidir.

Ayrıca, Cenâb-ı Hakk'ın insanlar hakkında hususî muameleleri vardır. Bunlar bir bakıma atâdır, yani hususî birer ihsan ve özel birer lütuftur. Atâ-i ilahî herhangi bir sebebe ve kanuna bağlı değildir. Çocuk, bazı insanlara ilâhî bir atâ olduğu gibi, Allah Teâlâ'nın hayır murad ederek bir insana evlat vermemesi de bir bakıma onun için özel bir lütuftur. Neyin hayırlı ve neyin şerli olduğunu sadece Allâmü'l-guyûb bilir. Bundan dolayıdır ki, hususiyle bu zamanda, bir kimse yanıma gelip de evladı olmadığından bahsedince ve çocuk talebini dile getirince, "Keşke bu meselede bu denli tehâlük göstermeseniz!" duygu ve düşüncesini içimden geçiririm. Fakat o kişinin ruh haletini ölçtüğüm ve bu konuda şiddetli ısrarını hissettiğim zaman, kırılmaması ve moralinin bozulmaması için, "İnşaallah biz dua edelim, siz de Cenâb-ı Hakk'a teveccühte bulunun; Allah size sâlih evlat lutfetsin." demekle iktifa ederim.

Evlat Halinde Tecessüm Eden Günahlar

Diğer taraftan, soruda, "Çocuklarının olmaması eşlerin hata ve günahlarından dolayı mıdır?" denilmektedir. Hayır, insanın evlat sahibi olamaması behemehal bir hataya bağlı değildir. Aksine, belki insanın bir hatası vardır ve o hata, evlat halinde tecessüm edip dünyada ve ukbâda onun başına bela olmuştur. Öyle kimseler vardır ki, kendileri mü'mindir ama pek çok günah işlemişlerdir; neticede cürümleri evlat

⁴ Ölümsüzlük İksiri/ Anne-Baba Olma Arzusu.

halinde ya da evladın taşkınlıkları şeklinde karşılırlarına çıkmıştır. Günahlarının zakkum-misal semereleri, çocuklarında azgınlık olarak tezahür etmiş ve göz nuru olması gereken çocuk onlar için dünyada çetin bir imtihan unsuruna dönüşmüştür; âhirette de büyük bir elem sebebi olarak karşılırlarına dikilecektir.

Evet, bugün binlerce çocuk, millet ve memleket için zararlı durumları itibarıyla, her gün anne ve babasını ağlatmaktadır. Evlat, çoğu zaman yapıp ettiklerinden müteessir değildir. O içine düştüğü bataklıkta ayakta kalmasını öğrenmiş, yolunu yöntemini bulmuş; bitevî sarhoş gibi de olsa, hayatından memnun bir şekilde yaşamaktadır. Ancak esas ızdırabı iliklerine kadar duyan ve gerçekten müteessir olan ebeveynlerdir. Onlar, çocuklarının üzerinde hep kendi günahlarının tecessüm ettiğine şahit olmaktadır. Şayet, bir de çocuk, o hal üzere yıkılıp âhirete giderse, Cenâb-ı Hak âhirette anne ve babasının gözleri önünde onu tazib buyururken, asıl acı ve ızdırabı anne ve baba zakkum gibi yudumlayacaklardır. Allah'a ve âhirete inanan peder ve valide için en büyük azap, hata, kusur ve günahlarının çürük meyvesi olan o çocuğun, ötede dinsiz ve imansız bir cehennem mahluku gibi karşılırlarına çıkması olacaktır; anne ve baba işte o zaman en büyük azabı yüreklerinde derinlemesine duyacaklardır.

Binaenaleyh, valideynin günahları, çocuklarının olmaması şeklinde değil de, mü'minlerde çok defa dünyaya gelen çocuklarının maddî-manevî hastalıkları ve ahlakî boşlukları şeklinde tezahür eder. Şahsen, pek çok mü'min muvahhid insanın çocuklarının şirazededen çıkmış olmasını, bu ilahî hikmete bağliyorum. Öyle inanıyorum ki, mü'minin cürümleri toparlanıp bir evlat halinde zuhur etmektedir. Aslında, inanan kimseler hata ve kusurlarının farkına varıp onlara keffaret arama cehd ü gayretinde bulunurlarsa, şerli bir çocuk da âkıbet itibarıyla onlar için hayırlı olur; çünkü mü'min, dünyada işlediği cürümlere terettüp eden cezaları evladıyla çeker ki, âhirette bir şey kalmayın.

Hizmet Yolundaki Handikaplar⁵

Soru: Bir kısım kimseler, mefkûresi uğrunda çalışıp didindikten sonra başarıya ulaşamadıklarında yulgınlığa düşmekte ve artık hizmet edemedikleri mülâhazasıyla bir kenara çekilmeyi düşünmektedirler. Bu durumda böylelerine ne tavsiye edersiniz?

Hayatın değişik alanlarında Allah rızası için hizmet eden kimseler adına çok önemli olan bu meseleyi birkaç yönden ele alıp açıklayabiliriz:

1. Hizmet kahramanları, sadece hizmet etmekle mükelleftirler. Hizmet ettikten sonra başarının tahakkuku onlara değil, Allah'a aittir.

2. Dinine, insanlığa hizmet edenler, hayatın her safhasında olduğu gibi hizmette de imtihanda olduklarını kat'iyen akıllarından çıkarmamalıdır.

⁵ Prizma-6/ Perspektif/ Hizmet Yolundaki Handikaplar.

3. Kulluk vazifesi ile mükellef olanların, gönüllerini neticeye bağlamaları, ihlâsa münafidir. Bu itibarla kendisini hizmet-i imaniye ve Kur'âniyeye adayan bir fert, yapması gerekenleri yapmalı ve netice beklentisi içinde bulunmamalıdır.

Şimdi maddeler hâlinde sıraladığımız bu hususları biraz daha açmaya çalışalım:

1. Cenâb-ı Hak bizi din-i mübin-i İslâm'a hizmet vazifesiyle şereflendirmiştir. Bu, bizim için en büyük bir şeref ve en büyük bir pâyedir. Öyleyse bizim vazifemiz sadece ve sadece bizi bu şerefle şereflendiren Allah'ın yüce adını âfâk-ı âlemde dalgalandırmak ve cihanın dört bir yanında ruh-u revân-ı Muhammedî'nin şehbâl açmasını sağlamak olmalıdır. Bunun ötesindeki her şey –Cennet'e girmek dahil– Cenâb-ı Hakk'a aittir.

2. Biz şu dünya hayatında bir imtihandayız ve bu imtihanlarla ahireti kazanmaya çalışıyoruz. Allah (celle celâluhu) bizi hiç yoktan yaratıp varlık derecesine yükselttikten sonra bir de “*Gerçekten Biz Âdem evlâtlarını şerefli kıldık...*” âyet-i kerimesinde ifade edildiği üzere insanlık mertebesine yüceltmekle şereflendirmiştir. Aynı zamanda O (celle celâluhu), insan olarak yaratmakla şereflendirdiği bizlere sıhhat, afiyet, mal, menal ve evlâd u ıyâl de lütfetmiştir. Malik olduğumuz her şey O'nundur ve O bazen bizi sıhhatimizle, bazen malımızla, bazen musibetlerle, bazen de değişik korkularla imtihan etmektedir. “*Biz mutlaka sizi biraz korku ile, biraz açlık ile, yahut mala, cana ve ürünlere gelecek noksanlıkla imtihan ederiz. Sen sabredenleri müjdele!*” âyet-i kerimesi de işte bunu hatırlatır. Ayrıca Cenâb-ı Hak, bizi, zikredilen bütün bu hususlarla imtihan ettiği gibi hakkı neşretme vazifesiyle de vazifelendirip cennetâsâ bir atmosfere ulaşıncaya kadar sabırla da imtihan etmektedir. Bu itibarla bize düşen vazife, imtihanda olduğumuzun şuuru ile durup dinlenmeden, bıkip usanmadan, maddî-mânevî beklentilere girmeden aşk, şevk ve sabırla bu yolda yürümektir.

Cenâb-ı Hak, sabredip mücadelelerini sonuna kadar götürenlerle yarı yoldan dönenleri ayırt edip yaptıkları amelleri onlara da göstermek için kullarını imtihan etmektedir. Nitekim bir âyet-i kerimede O şöyle buyurmaktadır: “*Allah, sizin içinizden cihad edenlerle sabır gösterenleri ayırt edip meydana çıkarmadan, kolayca Cennet'e girivereceğinizi mi zannettiniz?*” Allah (celle celâluhu) bu imtihanı, kullarının takınacakları tavrı öğrenmek için yapmamaktadır. Zira O (celle celâluhu), bu mevzuda sabredeceklerle etmeyecekleri ilm-i ezeliyle zaten bilmektedir. Ancak, bildiği bir hakikati, ilm-i şuhûdîsi ile kullarına da gösterip bildirmek istemektedir.

Burada istidradî olarak şu noktayı hatırlatmakta da yarar var: Bu türlü ifadelerde hep şu noktayı düşünmek gerekir: Cenâb-ı Hak, ilm-i ezeli ile her şeyi bilir fakat ilm-i şuhûdîsini, şu haricî âlemde, bazı şeyleri iradelerimizle irtibatlandırarak yaratır ve bizi yine kendimizle imtihan eder. Böylece O'nun ilmi, kendine has ilm-i ezeli olmanın yanında bizim de bilebileceğimiz bir ilim hâline gelir. Evet, Allah Teâlâ'nın

bizi tâbi tuttuğu imtihanların neticesinde işte bu olmaktadır. Yukarıda zikredilen âyet-i kerimede de bu hakikat ifade edilmekte ve âdetâ, “Allah (celle celâluhu), sizin içinizden, mücadele edenleri ve sabredenleri ilm-i şuhûdîsi ile ortaya koymadan Cennet’e gireceğinizi mi zannediyorsunuz.” denilmektedir.

Yine mevzu ile alâkalı başka bir âyet-i kerimede de şöyle buyrulur: “(Ey Mü’minler!) Yoksa siz, daha önce geçmiş ümmetlerin başlarına gelen durumlara maruz kalmadan Cennet’e gireceğinizi mi sandınız? Onlar öyle ezici mihnetlere, öyle zorluklara dâcâr oldu ve öyle şiddetle sarsıldılar ki, Peygamber ile yanındaki mü’minler ‘Allah’ın vaad ettiği nusret ne zaman yetişecek?’ diyecek duruma geldiler. İyi bilin ki Allah’ın yardımı yakındır.”

Evet, hizmet-i imaniye ve Kur’âniyede bulunan her fert, bir an bile imtihanda olduğunu hatırlıdan çıkarmamalı ve maruz kaldığı şeylerden dolayı Cenâb-ı Hakk’a karşı kulluğa münafî ve suiedep olabilecek tavır ve davranışlara girmemelidir.

3. Hizmet-i imaniye ve Kur’âniyeye gönül verenler, yapmaları gereken vazifeleri eda etmeli ve Cenâb-ı Hakk’a ait işlere gönül bağlayıp hareketlerini onlara bina etmemelidirler. Onlar cüz’î iradelerini kullanmak suretiyle Cenâb-ı Hakk’a sığınacak ve O’nun sonsuz rahmetinin kapısının tokmağına dokunarak isteklerini O’ndan isteyeceklerdir. Evet, yağmur duasına çıkanlar, Allah’a dua dua yalvarmalıdırlar; ama gökte bulutları teşekkül ettirmek ve onların artı ve eksi kutuplularını bir araya getirmek; sonra yağmur yağdırmak, yağın yağmurunu faydalı kılmak, tohumları çürütmeden onlara neşv ü nema imkân ve vasatını hazırlamak, bütünüyle O’na ait işlerdir. İnsanlar bunları yapmaya gönül bağlayıp teşebbüs ettikleri takdirde, kendilerini aşan büyük işlere talip olmuş sayılırlar. Oysaki onlar cüz’î iradelerine terettüp eden işleri yapmalı, ilâhî meşîet ve kudretin yapabileceği işlere gönüllerini bağlamamalı ve hareketlerini onlara bina etmemelidirler.

İnsan, her zaman acz u fakr lisaniyla kanatlanmalı ve isteklerini kudret, irade ve meşîeti sonsuz olan Cenâb-ı Hakk’a iletmelidir. Zira her dilediğini yapma güç ve kudretine sahip olan sadece O’dur (celle celâluhu). İnsan, her dilediğini yapacak güçte değildir; o bir şeyi diler, Allah da isterse onun dilediklerini yapar/yaratır. Aslında, o ilk dileme duygusunu (irade) insana bahşeden de yine O’dur (celle celâluhu). Öyleyse bizim esas vazifemizin irşad ve tebliğ olduğunu, irşad ve tebliğ adına başkalarına duyurduğumuz hakikatleri gönüllere kabul ettirmenin Allah’a ait olduğunu hiçbir zaman hatırdan çıkarmamalıyız. Nitekim Cenâb-ı Hak bir âyet-i kerimede şöyle buyururlar: “Semûd halkına gelince Biz onlara da doğru yolu gösterdik; ama onlar körlüğü hidayete tercih ettiler...” Bu âyet-i kerimede hidayetin ilki doğru yolun gösterilmesi, ikincisi ise gönüllerde iman meşalesinin yakılmasıdır ve bu, Allah’a ait bir husustur. İşte bize düşen, bu iki vazifeyi birbirinden tefrik ederek vazifemizi yapıp, şe’n-i ilâhînin gereklerine karışmamaktır.

Burada mevzu ile alâkalı meşhur “*Ahkâmu’s-Sultâniye*” yazarlarından İmam Maverdî’nin, “*Edebü’d-dünya ve’d-din*” risalesinde naklettiği bir hâdiseyi hatırlatmak istiyorum: Hz. İsa (aleyhisselâm) yüksek bir yerde otururken yanına sokulan şeytan ona, “Madem ecel ve her şey kader-i ilâhî iledir; sen kendini şu yüksek yerden aşağıya at, bakalım ölmeyecek misin?” der. Şeytanın bu sözüne Hz. Mesih şu karşılığı verir: *إِنَّ لِلَّهِ أَنْ يَخْتَبِرَ عَبْدَهُ وَ لَيْسَ لِلْعَبْدِ أَنْ يَخْتَبِرَ رَبَّهُ* Yani imtihan, Allah’ın hakkıdır. Cenâb-ı Hak kulunu imtihan eder ve: “Sen böyle yaparsan ben de böyle yaparım; göreyim seni, yapabilir misin?” diyebilir; ama kulun hakkı olmadığı gibi haddi ve vazifesi de değildir ki, Rabb’ine karşı tecrübevâri bir tavırla: “Ben bu işi yapayım, Sen de şunu yap; yani ben çalışayım Sen de hidayet et. Seninle şöyle bir pazarlık yapalım.” desin.

Evet, Cenâb-ı Hakk’ın rubûbiyetine karşı bu şekilde bir imtihan tarzı, en hafif ifadesiyle suiedeptir ve kulluğa münafidir. Öyle ise imana ve Kur’ân’a hizmet eden kimseler kendi vazifelerini yapıp şe’n-i ilâhînin gereklerine karışmamalıdır.

Yine mevzu ile alâkalı kaynaklarımızda şöyle bir hâdis daha anlatılmaktadır: Meşhur Moğol hükümdarı Cengiz Han’la defaatle karşılaşan Celâleddin Harzemşah harbe giderken, vüzarâsı ve etbâi ona: “Sen muzaffer olacaksın. Cenâb-ı Hak seni galip kılacak.” derler. O, böyle düşünenlere şöyle cevap verir: “Benim vazifem, Allah yolunda cihad etmektir. Muzaffer veya mağlup etmek ise Allah’a aittir. Ben Allah’ın işine karışmam.” İşte bu teslimiyetinden dolayı o zat, Cengiz ile savaşlarında çok defa –Allah’ın tevfiği ile– muzaffer olmuştur.

Ayrıca, insan değişik arzu ve isteklerde bulunurken, içinde yaşadığı dönemin şartlarını da göz önünde bulundurmamak mecburiyetindedir. Zira kâinatta her şey esbap üzerine bina edilmiştir. Meselâ insanların, kış mevsiminde toprağa atılan tohumun aynı mevsimde rüşeym hâline gelip başını kardan dışarıya çıkarmasını beklemeleri bir safdillik olsa gerek. Böyle bir istek, o rüşeymin kırağıya vurulup donmasını istemek demektir. Onun rüşeym hâline gelip filizlenmesini görmek için aktif bir sabırla bahar mevsimini beklemek gerekmektedir.

Her şeyin bir mevsimi vardır ve her iş mevsiminde yapılmalıdır. Bana kalırsa, içinde bulunduğumuz şu dönem, herhangi bir beklentiye girmeden cihanın dört bir yanına tam hizmet tohumları saçma mevsimi. Bu hakikati çok iyi anlayan Bediüzzaman, iman ve İslâm tohumlarını saçmış, şahsî ve dünyevî beklentilere girmeden aktif bir sabırla Allah’a yönelmiş ve gelecek nesillere ümit dolu bir sesle şöyle haykırmıştır: “Ey üç yüz seneden sonraki yüksek asrın arkasında gizlenmiş ve sâkitâne Nur’un sözünü dinleyen ve bir nazar-ı hafî-i gaybî ile bizi temâşâ eden Saidler, Hamzalar, Ömerler, Osmanlar, Tahirler, Yusufar, Ahmedler ve saireler! Sizlere hitap ediyorum. Başlarınızı kaldırınız, “Sadakte” deyiniz. Ve böyle demek sizlere borç olsun. Şu muasırlarım, varsın beni dinlemesinler. Tarih denilen mazi derelerinden sizin yüksek istikbalinize uzanan telsiz telgrafla sizinle konuşuyorum. Ne yapayım, acele ettim, kışta geldim; sizler cennetâsâ bir baharda geleceksiniz. Şimdi ekilen tohumlar, o zaman çiçek açacaktır. Biz, hizmetimizin ücreti olarak

sizden şunu bekliyoruz ki: Mazi kıt'asına geçmek için bize geldiğiniz vakit, mezarımıza uğrayınız; o bahar hediyelerinden birkaç tanesini de medresemin mezar taşı denilen ve kemiklerimi misafir eden Horhor toprağının kapıcısı olan kalenin başına takınız. Kapıcıya tenbih edeceğiz; bizi çağırınız. Mezarımızdan هَنِيئاً لَكُمْ “Ne mutlu size!” sadasını işiteceksiniz.”

Hâsılı, asıl mesele iman, Kur’ân ve Cenâb-ı Hakk’ın rızasıdır. Bugün bin bir ızdırap ve çileyle atılan tohumlar bir gün –inşâallah– neşv ü nema bulacak, yeryüzü bir baştan bir başa çemenzâra dönecek ve her tarafta gönüller Allah’a imanla çarpacak ve bülbüller gibi şakiyacaktır. Onun için bu mevsimin, bir tohum atma mevsimi olduğu asla hatırdan çıkarılmamalıdır. Herkes bulunduğu yerde gece-gündüz demeden bir küheylan gibi koşuşturmalı, gerektiği yerde bütün varlığı ile dökülüp saçılmalı ve başarısızlıklar karşısında da asla ümitsizliğe kapılmadan kendisine düşen misyonu hakkıyla yerine getirmeye çalışmalıdır.

İrade ve İmtihan⁶

Sual: “İrade ile imtihan olma” mes’elesini nasıl anlamalıyız?

Cevap: İnsanın fizyonomisi, anatomisi, biyolojisi gibi onun maddî, cismanî varlığına yönelik hususları âlem-i halk; irade, vicdan, şuur, his gibi manevî yönleri de âlem-i emr içinde mütâlâa edilir. Ayrıca bu dört temel rükün haricinde latife-i Rabbanîye ve onun içinde önemli birer yer işgal eden sır, hâfî ve ahfâ da yine âlem-i emr içinde değerlendirilir.

Âlem-i emri teşekkül ettiren bütün bu unsurlar, doğrudan doğruya ruhla irtibatlıdır. Bunların “seyr ü sülûk”da, bizim dünyevî hayatımız adına da, uhrevî hayatımız adına da va’dettiği şeyler vardır.. ve tabî ki, bunların insana ihsan edilmesiyle birlikte, onlarla hedeflenen bir nihaî gaye, bir finalite de söz konusudur ki, insan dünya hayatında hep bu gayeye erişebilme peşinde koşar.

Yalnız şu husus da kat’iyen unutulmamalıdır ki, insanın bu gayeye erişebilmesi, insan-ı kâmil olmasıyla yakından alâkalıdır. Şayet gaye, cismanî arzuların tatmini veya cennet nimetlerinden istifade, Cemalullah’ı müşahede ise, insanın bu sonucu elde edebilmesi, kendine lütfedilen bu duyguları, bu potansiyel istidât ve kabiliyetleri kullanmasına bağlıdır. Bu da ancak amel etmek ve çok temrinâtla olur. Onun için insan, daima Abdülkerim Cîlî’nin kitabında anlattığı ve kitabına ismini verdiği “İnsan-ı Kâmil” olmakla duyup hazzedebilecek ve vâridâtına erebilecektir.

Evet, “fıtratın gayesi, hilkatın neticesi imân-ı billahtır”; onun ardından muhabbetullah, peşi sıra zevk-i ruhanî, onun bir devamı olarak da aşk, aşkın insan ruhunda hasıl ettiği şevk; hatta bu mevzuda hayrete dalma, kendinden geçme makamı sayılan vecd, vecde girmek için bazen tevâcüd, vecdin katlanmış şekli olan mevâcîd.. ve bunlardan bir girizgâhla ayrılıp farklı bir varyantta cereyan eden cezb.. iradenin söz konusu

⁶ Prizma-1/ Din Ekseni Etrafında/ İrade ve İmtihan.

olmadığı incizab.. ve incizabın son sınırı “Yakîn gelip çatıncaya kadar ibadet şuuru.” Evet işte bütün bunlarla, bir bakıma fitratın gayesi, hilkatin neticesi olan insan-ı kâmil seviyesi yakalanabilir.

İradeye gelince; başta da belirttiğimiz gibi, o âlem-i emr içinde, vicdan mekanizmasının dört temel unsurundan birisidir. İrade, Bediüzzaman Hazretleri’nin sehl-i mümteni’ diye nitelendirebileceğimiz o enfes üslubuyla ifade ettiği gibi “bir meyelân (eğilim) veya meyelândaki tasarruftur.” Evet Üstad’ın, çok veciz ve kısa bir şekilde dile getirdiği bu hakikatı, Seyyid Şerif Cürçânî, Teftâzânî gibi kelâm ilminin dâhi imamları, kitaplarında birçok sayfa ayırarak ancak izah edebilmişlerdir.

Evet irade, bir eğilim veya eğilimde tasarruftur. Yani iki şeyden birini seçme durumunda bulunan bir insanın, o iki şeyden herhangi birini seçme cehd ve gayretini ortaya koymasıdır. Aslında bu, bir şart-ı âdidir. Ve tabii bu şart-ı âdide, sebeple-müsebbep arasında tenasüb-ü illiyet prensibine göre bir münasebet de aranmaz. Yani cihanları aydınlatan bir elektrik şebekesinin düğmesine dokunma ile aydınlanma veya koskoca sistemlerin yıkılması veya teessüs edilmesinin, sizin bir üfürüğünüze bağlanması ve sırf sizin üfürüğünüzle o sistemin yıkılması veya kurulması gibi.

Misallerde de görüldüğü üzere, burada sebep ile netice arasında münasebet, kat’iyen söz konusu değildir. Aslında ve normal şartlar altında o sebebin, bu neticeyi meydana getirmesi imkânsızdır. İşte Bediüzzaman Hazretleri bu çerçevedeki iradeye, sair kelâmcılar gibi “nisbî, kishî irade” adını veriyor.

Şimdi bu kısa ve öz açıklamalardan sonra, irade ile imtihan olma mes’elesini incelemeye çalışalım:

1- Öncelikle biz irademizle imtihan oluyoruz. Bu kadar küçük bir şeyle (eğilim veya eğilimde tasarruf) nasıl böyle büyük neticeler elde edilebiliyor? Halbuki, sebeple müsebbep arasındaki münasebetin, aklî ve mantıkî buudlarda olmaması, bize O’nun büyüklüğünü ve o mutlak büyüklüğün çok önemli bir buudunu gösteriyor. -Yalnız bu buud tabiri kemmiyet ve keyfiyet ifade ettiğinden, bunun Allah’a isnadı hata olabilir. Eğer hata ise Rabbim affetsin- Evet, Bediüzzaman Hazretleri’nin ısrarla üzerinde durduğu gibi bir çekirdekten koca bir çam ağacının meydana gelmesi, bir yumurtadan veya daha doğru bir ifadeyle yumurtanın içindeki küçücük bir “ukde-i hayatiye”den civcivin meydana gelmesi.. hepsi Allah’ın kudretinin, kuvvetinin birer tecellisidir. İşte bizim iradelerimiz de bu ölçüde bir şeydir. Yani o çekirdeğin veya o ukde-i hayatiyenin bir ağaç ve bir civcivdeki rolü ne ise, bizim iradelerimizin de yapageldiğimiz işler ve o işlerin neticelerindeki -ne kadar büyük olursa olsun- rolü odur. Aslında bütün bunlar “Allah-u Ekber” gerçeğinin birer göstergeleridir. Onun içindir ki günde beş defa ezan vesilesiyle minarelerde 30 defa Allah-u Ekber diyor veya dinliyoruz. Hatta “-Daha yok mu?” ufkunda dolaşan mü’minler, bunu kafi görmüyorlar da namazların sonunda 33 defa “Allah-u Ekber” diyerek bu hakikatı bir kere daha ilân ediyorlar.

2- İradenin mahiyeti ne olursa olsun, madem ki Allah bazı şeyleri onun üzerine bina etmiştir; öyleyse ona itibar etmek lazımdır. Zira Allah, geleceğimizi, bizim iradelerimiz üzerine kurmuştur, yani geleceğimiz

adına irade, bir bakıma plân ve proje gibidir. Onun için Ehl-i Sünnet olarak biz, ne Mu'tezilîler gibi ifrata, ne de Cebriîler gibi tefrite düşmeden, iradeye gerçek değerini vererek dengeyi korumuş oluyoruz. Evet, bazıları “doğduğumdan bu yana hep O'nun dediği oluyor” deyip iradenin hiçbir kıymeti olmadığını iddia ederek, bazıları da iradeyi herşey görüp, hatta “O'nun haricî vücudu bile vardır” diyerek imtihanı kaybediyorlar. Ehl-i Sünnet'e gelince onlar, “irade itibarî bir varlıktır. Madem Allah (cc), irade üzerine çok şeyleri bina etmiştir. Öyleyse iradenin küçüklüğüne veya yaratmanın, yaratılanın büyüklüğüne bakıp aldanmamalı” diyor ve böyle bir düşünce ile; veya düşüncede istikameti yakalamakla imtihanı kazanıyorlar.

İşte biz, bu çerçevede iradeye gerçek değerini verip Ehl-i Sünnet çizgisini yakalıyor, geleceğimize, hususiyle de işleyeceğimiz günahlara, hep bu açıdan bakıyoruz.

3- İradenin Allah'ın gösterdiği istikamette ve makul sınırlar içinde kullanılması da çok önemlidir. Meselâ sizler, savunageldiğiniz dava adına ölesiye koşturur ama iradenizin hakkını tam vermez, onu dengeli bir biçimde kullanmaz, kullanamaz veya iradenizi kuvvetlendirecek sair unsurlar ile onu besleyemezseniz birtakım önü alınmaz yanlışlıklar içine düşmeniz her zaman söz konusu olabilir. Yani Asr-ı Saadet şablonunu, içinde yaşanan şartları, insan ve irade faktörünü hesaba katmadan, “hizmet için sokağa dökülecek, silahlı mücadele yapacak, siyasî yolları deneyecek, âlemlerle yaka-paça olacak ve hedefe bu yolla yürüyeceğiz” der, ayak diretirseniz, irade mevzuunda imtihanı kaybetmiş sayılırsınız. Halbuki irade, mantıkî ve hissî boşluklara çarpmamalı, çeşitli destekleyici unsurlarla daima beslenmelidir. Hatta bu bağlamda irade, mutlaka şuur ile birleştirilmelidir. Böylece o, daha bir derinliğe ulaşacak ve mehbit-i vahy-i İlâhî veya ilhâm-ı İlâhî olan lâtife-i Rabbaniye, irade hesabına harekete geçebilecektir. İşte o zaman vahyin veya ilhamın aydınlatıcı tayfları altında irade, ister ubudiyet isterse hizmet alanında çok farklı buudlara ulaşacaktır ki, Allah da yapılan ibadet ve hizmetlerin birini binlere yükseltecektir. Mantıkî ve hissî boşluklar içine düşülmeden yapılan böyle iradî hizmetler neticesi imtihan da kazanılmış olabilir.

4- İrade-imtihan münasebeti açısından mes'elenin bir diğer buudu da şudur: Bizim kendimize ait vazifeleri yapıp kat'iyen şe'n-i Rububiyet'in gereğine karışmamamız gerekir. Evet, bu da yine bir irade mes'alesidir. Zira bizim, Allah'ın yapacağı şeylere talip olmamız, irademizi aşan bir mevzûdur. Kaldı ki gücümüzü, takatimizi aşan şeylere talep, neticede bizim ye'se düşmemize ve imtihanı kaybetmemize de sebep olabilir. Onun için buna da, yine Üstad'ın eserlerinde verdiği ölçüler içinde bakmalıyız. Bediüzzaman'ın ifadeleri içinde; harbe giderken vezirleri Celâleddîn Harzemşah'a demişler: “Sen muzaffer olacaksın”, o da onlara: “Ben Allah'ın emriyle cihad etmekle mükellefim. Galip veya mağlub etmek Allah'ın vazifesidir” diye cevap vermiş. Aslında buna “vazife” demeli mi, dememeli mi çok bilemiyorum? Ama başta Üstad olmak üzere, bu kelimeyi, Allah hakkında birçok kelâm uleması kullanmıştır. Belki mukabelenin bahis mevzuu edildiği bir yerde “Allah'ın vazifesi” demekle şer'î bir mahzur olmayabilir. Ancak ben yine de, Cenab-ı Hakk'a ait noktada, “şe'n-i Rububiyet” demeyi tercih ediyorum. O büyük Üstad ve diğerleri beni affetsinler!

Evet, bu ülkede yakın geçmiş itibariyle Mehmed Akif, Süleyman Nazif gibi insanlar hep ümitsizliğe düşmüşlerdir. Necip Fazıl'ın tabiri ile “milletin künde künde üstüne” yediği o dönemde, bu devâsâ kâmetleri ümitsizliğe iten herhalde bahsini ettiğimiz mes'eleyi bütünüyle kavrayamamaları olsa gerek..

Netice itibariyle bize kulluk yapmak düşer. Allah'a karşı: “Ben böyle yaparsam, sen böyle yapar mısın?..” türünden gizli de olsa, pazarlık yapıyor gibi tavırlar takınmak çok yakışsız şeylerdir ve kat'iyen kulluk sınırları içinde mütâlâa edilemez. O halde biz, bize düşeni yapıp şe'n-i Rububiyet'in gereğine karışmadığımız takdirde, irade ile alâkalı imtihanı kazanmamız söz konusu olduğu halde, aksine bir şey söylememiz mümkün değildir.

Burada şöyle bir soru da akla gelebilir: “İrade ile imtihan yine irade ile kazanılmayacak mıdır?” Evet, irade ile imtihan, yine irade ile kazanılacaktır. Onun için iradenin devamlı olarak güçlendirilmesi gerekir. Bunun için dua ve istiğfar, çok ama çok önemli iki faktördür. Üstad Hazretleri: “İstiğfar meyelân-ı şerrin kökünü keser, dua meyelân-ı hayra kuvvet verir” diyerek bu hakikate parmak basar. İnsan, Hz. Sâdık-ı Masduk'un hadîslerinde ifade buyurduğu ve cehennemden kendisi ile çevrili bulunduğu şehevâtla, yani yeme-içme, yatma-kalkma ve bütün bu bedenî arzuları gıcıklayıcı duygularla, düşüncelerle ihata edilmiş ve çepeçevre sarılmıştır. Öyle ki, insanın bu istikamette bir adım atması, onun gidip şehevâtın içine gömülmesine vesile olabilecek mahiyettedir. Aslında, hadîste ifade edilen şehevâtı, bazılarının anladığı gibi sadece insanın karşı cinse beslediği arzu mânâsına yorumlamak doğru değildir. Burada şehevât, daha umumî ve küllî mânâdadır. Böyle bir yaklaşıma göre, kumar oynama, içki içme, zina etme şehevâtın bir buudu olduğu gibi, tûl-i emel, yeme-içme, gereksiz gezme-dolaşma da, şehevâtın ayrı bir buudunu teşkil eder. İnsan bunlardan herhangi birisine takıldığı takdirde, nefis-i emmaresine avlanır gider.. ve gün gelir tamamen onun esiri ve zebûnu olur. İşte bütün bunlara karşı istiğfar, her türlü şerrin ve şerre meyelânın kökünü kesen bir tılsım haline gelir.

Bu anlamdaki istiğfarı biraz daha açacak olursak; meyelân-ı şerrin kökünü kesen istiğfar, geçmiş günahlara nedamet etmek, hal-i hazırda istikameti korumak ve gelecek adına günahlara karşı tavır belirleyerek, bunda kararlı olmak.. ve dahası sürekli bunu vurgulamak, bir diğer ifadeyle Allah'a yöneldiğini vicdanında tam duymak demektir.

Meyelân-ı hayra kuvvet veren duaya gelince; Allah (cc) Kur'an-ı Kerim'de değişik yerlerde, bizleri duaya teşvik ederken: “ -Dua edin, duanıza icabet edeyim.” (Mü'min, 40/60) “ -Eğer kullarım benden sorarlarsa, ben onlara çok yakınım..” (Bakara, 2/186) buyurmaktadır. Diğer bir ifadeyle kullarım sakın ye'se düşmesinler; zira, bir kere ben onlara şah damarlarından daha yakınım.. onlar şayet fiilen dua edemiyorlarsa kavlen dua etsinler.. onu da yapamıyorlarsa gönülleriyle bana yönelsinler; yani eğer dilleriyle söyledikleri şeyler, onları tatmin etmiyorsa, vicdanlarındaki mülâhaza enginliğine kendilerini salıvererek şöyle diyebilirler: “Allahım, ben şu mes'elede 30-40 cümle ile senden bir şeyler istedim. Halbuki enbiyâ, asfiyâ,

evliyâ, mukarrebîn ve ebrârın istediği veya istenmesi gerekli olan nice şeyler vardır ki istememişimdir; ben onları bilememiş, idrak edememiş, istememiş olabilirim. Şimdi bu mülâhazaların hepsini birden nazara alıyor, bütün ruhumla sana bir kere daha teveccüh ediyor ve rahmet kapının tokmağına dokunup inliyorum.” Evet, himmetimizi âlî tutup, mülâhazalarımızın derinliği ile Rabbimizin kapısına aciz, iktidarsız bir varlığa gider gibi değil de, bizlere her gün bin cennet verse, hazinelerinde zerre kadar eksiklik olmayacak Gani-yi ale’l-ıtlâk’a müracaat ediyor gibi gitmeli.

Ayrıca “ - Duanız olmasa Rabbim sizi ne yapsın (ne ehemmiyetiniz var)” (Furkan, 25/77) âyetinin ifade ettiği hakikate göre, insanın çok önemli bir yanı, onun dua ile Allah’a teveccühüdür. Çünkü sair ibadetler dua kadar halis olmayabilir. Zira diğer ibadetlerin bazıları riyaya, sum’aya açıktır, bazıları da zahirî sebepler çerçevesi içinde zorakî yapılabilir. Halbuki dua, esbabın bi’l-küllüye sukûtu noktasında, insanın başvurduğu bir silah gibidir. Duada sebeplere müracaat edilmez. O, bir nisbette riyaya ve sum’aya da kapalıdır. İnsan dua sayesinde, hiç kimsenin olmadığı bir mekânda bütün gönlüyle Rabbisine teveccüh eder, ellerini açar, kendini secdeye atar, gözyaşları ile seccadesini ıslata ıslata ve yana-yakıla yalvarır durur.

İşte bu çizgi üzerinde yapılan dua, meyelân-ı hayra kuvvet verir, yani hayır yapma açısından insan iradesine güç ve kuvvet kazandırır. Nitekim Allah Rasulü (sav), farklı rivayetlere göre günde 70 veya 100 defa istiğfar ediyor. Hayatının hemen her safhasında horoz ötmesinden, yeni elbise giymeye.. varıncaya kadar, değişik durumlarda hep dua ediyor. Aynen bunun gibi bizler de başlangıçta biraz zorlama ile olsa bile, yapa yapa zamanla hem duanın, hem de istiğfarın çocuğu haline gelebiliriz. İşte bütün bunlar irade ile ilgili ubudiyet buudlu imtihanlardır.

Bu uzun faslı Yunus Emre’nin irade ile alâkalı mısralarıyla bitirelim:

Aciz	kaldım	zalim	nefsin	elinden
Şol	dünyanın	lezzetinden	doyamaz.	
Aynını	(gözünü)	almıştır	gaflet	gömleğin
Ömrünün gelip geçtiğini bilemez.				
İlâhî	gaflet	gömleğin	giyene,	
“Müslüman”	der	misin	nefse	uyana?
Kazanıp	kazanıp		verir	ziyana
Hakk yoluna bir pulunu kıyamaz.				
İlâhî,	gafletten		uyar	gözümü,
Dergâhında	kara		etme	yüzümü
Yunus	eder,	gelin	tutun	sözümü
Dünya seven, ahireti bulamaz.				

Cenâb-ı Hak bizim bu dünyada nasıl hareket edeceğimizi biliyor. Emirlerine uyup uymayacağımızı da biliyor. İmtihana neden lüzum görüyor da bizi dünyaya gönderiyor?⁷

Evet, Allah nasıl hareket edeceğimizi biliyor, bununla beraber imtihan etmek için dünyaya gönderiyor, tâ sırtımıza yüklediği mükellefiyetlerle istîdat ve kabiliyetlerimizi inkişaf ettirelim. Evet, O bizi yaratırken, tıpkı madenler gibi yaratmıştır.⁸ Bakır madeni, kömür madeni, demir madeni, altın madeni, gümüş madeni.

Bunu, her şeyi var edip geliştiren Rabbimiz olarak yapmış. Nasıl bir sanatkârın mimarî ve estetik gibi kabiliyetleri, maharetleri olur. Ve o, bu sanat eseriyle görünüp bilinmeyi arzu eder. Aynen onun gibi; Cenâb-ı Hak'ın da birçok isimleri ve bunların tecellîsi olarak sanatları vardır. İşte, bu çeşit çeşit sanatlarını insanların nazarlarına arz etmek için, bu meşhergâhı açarak gizli güzelliklerini izhar buyurmuştur.

Daha açık ifadesiyle, kömür madeninde isimler nasıl tecellî ediyor; demirde, altında, gümüşte nasıl kendisini gösteriyor; sonra insanın müdahalesi ile som altında, som gümüşte, mamûl demirde nasıl tecellî ediyor. Ve, bir adım atmakla, kömürün elmas olmasında -nasıl kendisini göstereceğini nazarımıza arz etmek için, çeşitli derece ve kademelerde- isimlerinin cilvelerini sergiliyor ve böylece, kendisini tam tanıyabilmemize, tam bir fikir edinmemize imkân veriyor. Evet, her şeyi yapan O'dur. Hem de, her şeyden binlerce meyve verdirerek...

Neticede O'nun bu icraatıyla insanlar tasaffî ediyor, saflaşip berraklaşıyor ve Cennet'e ehil hâle geliyor. Yani, madenler altın oluyor, elmas oluyor, gümüş oluyor. Bu hususta Efendimiz (s.a.s.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyorlar: "İnsanlar tıpkı maden gibidir. Cahiliyede hayırlı olanı, İslâmiyet'te de hayırlıdır."⁹ Yani, cahiliyede izzetli, onurlu Ömer, İslâmiyet'te de, vakârlı, ciddiye, gönül sahibi, azametli ve aziz Ömer... Birinde, oldukça sert, oldukça haşin ve istediğini yaptırtan; öbüründe tevazu kanatları yerlere kadar ve insanların ayağının altında; fakat kâfirlere, fâcirlere karşı azîm, cesim bir Ömer!.. Cahiliye devrinde maden olarak nasılsa İslâmiyet'te de öyle.. Onun için; atak, canlı, kanlı insanlar gördüğümüzde arzu ederiz ki, Müslüman olsunlar... Çünkü cahiliyede aziz olan, İslâm'da da aziz olacaktır.

İslâm, -insan unsuru olan- bu madeni ele alır. Yoğurur; olgunlaştırır; som altın hâline getirir. Sahabi böyle som altın hâline gelmişti. Sonraları, değer ve ayar düşmeye başladı. 22 ayar, derken 21, 20, 18, 17, 15... Yirminci asırda Müslümanlar arasında 1 ayara kadar düşenler de oldu. Evet bu asır, o kadar cürûfu, züyûfu fazlalaşmış bir asır!..

Demek ki biz, dünyada imtihana tâbi tutuluyoruz; tasaffî edelim... Bu arada Allah (c.c.) ne yolla sâfileşeceğimizi biliyor da bizi imtihana tâbi tutuyor? -Hâşâ- O bilmediği şeyi bizden öğrenmek için değil. Yani O, bizi bizimle imtihan ediyor. Daha doğrusu biz kendi kendimizle imtihan oluyoruz.

⁷ Asrın Getirdiği Tereddütler-1/Dünyada İmtihanın Sebebi

⁸ Buhârî, Menâkıb 41; Müslim, Birr 160

⁹ Buhârî, Menâkıb 41; Müslim, Birr 160

Evet, biz cehd ve sa'y ettiğimiz, tasaffi etme yolunda bulunduğumuz; demir madeni isek demir olma; altın madeni isek, altın olma sevdâsına tutulup yoluna girdiğimiz.. evet, böyle bir gayretimiz olduğu takdirde Rabbimizin ezelde bildiği şeyin ortaya çıkmasına vesile olmuş bulunacağız. Ve, işte biz, bunlarla kendi kendimizi imtihan edip O'nun yüce huzuruna kendi durumumuzla çıkacağız. Kur'ân'ın ifade ettiği gibi “*O gün onların elleri ayakları -ilâve edelim- gözleri kulakları, dilleri dudakları aleyhlerinde şehâdet edecek.*”¹⁰ Sen de bunu biliyorsan kendi kendinle imtihan olduğunu anlarsın. Allah (c.c.) senin durumunu -hâşâ- öğrenmek için imtihan etmiyor. Bilâkis seni sana gösteriyor ve seni, seninle de imtihan ediyor.

Her şeyin en doğrusunu O bilir.

Dünyada nelerle imtihan olmaktadır? Birlik ve beraberliğin bozulmasıyla imtihan olunur mu? Sahabe birbiriyle imtihan olmuş mudur?¹¹

Cenâb-ı Hak (celle celâluhu) bir âyet-i kerimede şöyle buyurmaktadır: “*Biz onların bir kısmını diğerleri ile imtihan ettik.*”¹⁵²

Demek oluyor ki, insanlar birbirleriyle de imtihan olabiliyorlar... Bu meseleyi de birkaç madde hâlinde sıralamak mümkündür:

Birincisi: İnsanlar içinden bir peygamber gelir ve diğer insanlar için o bir imtihan sebebi olur. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) gönderilişinde de aynı durum olmuştur. Meselâ, o gün bazı insanlar şunları söylemişlerdir: “*Taif*’te, Mesud b. Urve; Mekke’de Velid b. Muğîre gibi insanlar varken ve bunlar peygamberliğe daha lââyık iken, nasıl oluyor da Ebû Talib’in Yetimi gibi fakir ve kimsesiz bir insan peygamber olabiliyor?”¹⁵³

“*Hem, Kureyş kabilesi asil olmakla birlikte o günün en güçlü kabilesi değildir. Hâlbuki bir peygamber en güçlü kabileden gelmelidir. Ta ki kabilesi onu koruyabilsin...*”

“*Ayrıca bizim gibi yiyip içen, çarşılarda dolaşan bir beşer, nasıl olur da peygamber olduğunu söyleyebilir? O bir melek olmalı değil miydi?*”¹⁵⁴

Bazı kimseler içinse imtihan hâlâ devam etmektedir: “*Dokuz kadınla evlenmiş bir insan nasıl peygamber olur?*”

Bu ve benzeri sözler hep aynı noktada birleşmektedir ve insanlar birbiriyle imtihan olmaktadır...

İnsanın dünyaya geliş gayesi imtihandır. O sık sık elenecek, kalburdan geçirilecek ve saf ruhlar saf olmayanlardan ayrılacak; elmaslar kömürden tefrik edilecek ve şeytan yapılı insanlarla melek yapılı insanlar ortaya çıkacak ve böylece dünyanın kuruluş gayesi tahakkuk etmiş olacaktır. Eğer böyle bir imtihan

¹⁰ Nûr sûresi, 24/24

¹¹ Asrın Getirdiği Tereddütler-4/ Dünyada nelerle imtihan olmaktadır?

olmasaydı, elmas ruhlu Ebû Bekir, kömür ruhlu Ebû Cehil'den ayrılmaz ve herkes aynı seviyede kalır giderdi. Evet, eğer böyle bir imtihan olmasaydı, mahiyet-i Ahmediye'deki hakikat, hiçbir zaman parlamaz, ortaya çıkmaz, incilâ etmez (Pırıl pırıl parlamak) ve göz kamaştırıcı bir güneş hâline gelmezdi...

Allah Resûlü insanları ele alırken onları madenlere benzetmiştir. Cahiliyede hayırlı olan, Müslümanlıkta da hayırlıdır; elverir ki dinin ruhunu kavramış olsun.¹⁵⁵ İslâm insanları alıp belli bir süre belli potalarda eritip şekillendirir. Sonra da onları ruhlarıyla bütünleştirerek özlerine ulaştırır, yani esasen mahiyetlerinde mevcut olan Hakk'a (celle celâluhu) aynadarlık hususiyetini kuvveden fiile çıkarır. Ama madenlerin asıl yapıları her zaman hususiyetlerini korur.. altın yine altın, gümüş yine gümüş ve bakır yine bakır olarak kalır.. fark, hepsinin som ve sâfi hâle gelmiş olmasındadır. İmtihanlar, insanın aslî madenine girmiş bulunan yabancı unsur ve tortulardan onu temizler ve her insanı kendi istidadının zirve noktasına çıkarır.

İkincisi: Şeytan bazı şerleri süslü gösterip hiç ümit edilmedik şahısları kandırabilir. Şeytana alet olan insanlar içinde, bazen mânevî yapısı itibarıyla çok seviyeli olanlar da bulunabilir. İyilikleri sevimsiz ve kerih, fenalıkları sempatik ve şirin gösterme gibi, basit fakat tahripkâr pek çok kisbî (Bir çaba, bir fiil gerektiren şey) şeyler vardır ki, bunlar şeytana nisbet edilebilir. Sahib-i Şeriat tarafından ona, kötülükleri güzel gösteren mânâsına “Müzeyyin”¹⁵⁶ denmesi de işte bundandır.

Ayrıca, nefsanîlik ve şeytan, ruhlarda rekabet hissini tahrik eder ve bizler de bununla imtihan oluruz. Hatta gıpta gibi, ilk başta masum görünen ve hizmette insanları yarışa sevk eden bir duygu dahi eğer neticesi itibarıyla rekabet hissine dönüşecekse, burada da bir imtihandan söz etmek mümkündür.

Meselâ, bir şahsın insanların hidayetine vesile olucu çaba ve gayretleri, semere bakımından bir başkasından daha çok olabilir. Eğer az olan çok olanı kıskanıyor veya gıpta ediyorsa, bilmelidir ki ciddî bir imtihan geçiriyor.

Hâlbuki Allah (celle celâluhu), bir âyetinde “*Muhakkak sen, insanları doğru yola iletirsin.*”¹⁵⁷ dediği hâlde başka bir âyetinde “*Sen istediğini hidayete erdiremezsin; fakat Allah (celle celâluhu) istediğini hidayete erdirir.*”¹⁵⁸ demektedir. Demek ki asıl hidayete erdiren Allah'tır (celle celâluhu). Mürşid, doğru yolu açar ve icabında onu bir şehrah hâline getirir, yanlarına ışıklar, reflektörler kor ve insanlar sapmadan o yolda yürür ve doğruyu bulurlar; fakat neticede “hâsıl-ı bi'l-masdar”^{*} olarak imanı gönüllere koymak tamamen Allah'a (celle celâluhu) ait bir keyfiyettir. Biz ve irademize bırakılan “mânâ-i masdarî”dir (Masdarın zâhirî mânâsı.). Bunun da haricî vücudu (Müstakil varlık, objektif varlık) yoktur, yani kudret ve iradenin taalluk ettiği (İlgili, bağlı olmak.) sahada ona “var” denemez. Ancak onun ilmî ve izafî (Bağlı olduğu şeye göre değişen, göreceli.)bir vücudu vardır.

* Bir fiilin işlenmesiyle ortaya çıkan netice. Bir kimsenin hidayete ermesi için gösterilen çaba masdar; bunun neticesinde hidayetin yaratılması ise hasıl-ı bi'l-masdar'dır.

Yine bu imtihan cümlesinden olarak, birisine Cenâb-ı Hak (celle celâluhu), beyan gücü verir ve o insan imanî ve Kur'ânî hakikatlere en güzel şekliyle tercüman olur. Bir başkası da bunu kıskanır.. ve “Niçin bana da aynı haslet verilmedi?” diye hayıflanır durursa; işte bir imtihan daha ve işte onun fena akıbeti!

Cenâb-ı Hak (celle celâluhu), peygamberlerin hepsini seçmiş ve peygamber kılmıştır ama “Peygamberlerin bazısını diğer bazısından üstün kıldık.”¹⁵⁹ âyetinin ifadesince, bir kısmını diğer bir kısmına tafdil etmiştir. Bazı peygamberlere verdiği öyle hususî faziletler vardır ki, diğerleri o mevzuda onun topuğuna bile yetişemezler. Ancak umumî mânâda ve mutlak olarak peygamberliğe verilen bir fazilet başka hiçbir faziletle kıyas kabul etmeyecek kadar büyüktür. Bu hususî faziletler, diğer peygamberlerin peygamberliğini hiçbir zaman küçültmez.

Evet, yukarıda zikrettiğimiz şikâyet ve rekabet mânâsını taşıyan “Niçin”leri çoğaltmak mümkündür. Niçin ben daha fazla hizmet edemiyorum? Niçin ben maddî yönden daha fazla destek olamıyorum? Niçin ben daha fazla dinlenmiyorum? Ve daha binlerce niçinler... Aslında bunların her biri, birlik ve beraberliğe indirilen darbelerdir.

Cenâb-ı Hak (celle celâluhu), inananları böyle niçinlerden sakındırıyor ve nizaya götüren bütün yolların, daha işin başında kapanmasını istiyor.

160 وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَتَازَعُوا ile başlayan âyet madde madde bu hususu tenvir etmektedir. (Aydınlatmak.)

Bu âyet bir mânâda inanan kesime, şu tavsiyelerde bulunmaktadır:

“Kat’iyen maddî veya mânevî çekişmeye girmeyin! Daima aranızda “hayt-ı vuslat” denen birlik noktaları bulunduğunu düşünerek müşterek hareket etmeye çalışın. Müsbet dahi olsa nizaa (Çekişme, ihtilaf.) düşmeyin. Haset, kıskançlık veya gıpta sizi nizaa sevk etmesin. Aksi hâlde bütün gayret ve çalışmalarınız fiyasko ile neticelenir. Kuvvetiniz de zâil (Bitme, tükenme.) olur gider.

Ferdî çalışmaların mükâfatı fert plânında kalır. Hâlbuki birlik ve beraberlik içinde yapılan amellere, Cenâb-ı Hak (celle celâluhu) umumî rahmetiyle mükâfat verir ve böylece her fert bir cemaat sevabı kazanmış olur.”

Evet, teker teker her birerlerimiz, kulluğumuz neticesinde birer mükâfat urbası giyebilmemize karşılık; toplu ibadet, ellerin Allah’a (celle celâluhu) toplu olarak kalkması, yüreklerin toplu çarpması, toplu olarak herkesin aynı sancıyı çekmesi ve Allah’tan (celle celâluhu) aynı şeyi istemesi, başımıza öyle ilâhî bir saadet kubbesinin konmasına sebep olur ki, tek başımıza onu yakalamamız mümkün değildir. Ferdî harekette, olsa olsa insan ancak kendi ailesinin reisi olur; hâlbuki yürekler toplu atar ve aynı hat üzerinde

fertler omuz omuza verirse, bu kuvvet devlet çapında ve devlet planında bir derinlik kazanır. Bu sağlam kubbenin altında binler ve yüz binler korunur ve her fert bir ölçüde mensubu bulunduğu milletin gücünü temsil eder.. dışa karşı da işte bu güçle korunur.

Şayet fert, bu birlik ve beraberlikten kopar ve müstakil bir korunma ve barınak yapmaya kalkarsa, gök kubbe kadar geniş olan bu ilâhî şemsiye ellerinden alınır ve her fert elindeki yelpaze ile baş başa kalır. Daha sonra da “*Nasıl olursanız öyle idare edilirsiniz.*”¹⁶¹ hakikati zuhur eder. Derken bütün bir millet, bu hakikatin tokadını yer ve sarsılır.

Toplum iyi, Cenâb-ı Hak’la (celle celâluhu) münasebeti de kavî ise, o zaman ötelere başımızı okşar ve Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem), mağarada Hz. Ebû Bekir’e dediği gibi, iki iseniz üçüncüsü, üç iseniz dördüncüsü, dört iseniz beşincisi, altıncısı, yedincisi ilh.. Allah’tır.¹⁶² Ve Allah (celle celâluhu) dostlarını koruyup kollamayı taahhüt etmiştir.

Biz, tek başımıza hareket eder, iki kişi ile dahi olsa omuz omuza vermez, dost ve arkadaşlarımızdan kopuk hâle gelirse, Cenâb-ı Hakk’ın (celle celâluhu) şahs-ı mânevîye (toplum fertlerinin bir araya gelmesinden hâsıl olan mânevî şahsiyete) olan hususî lütuflarından mahrum kalırız. O zaman da, Cenab-ı Hak (celle celâluhu), ikinin üçüncüsü olup bizi desteklemez. Bu mevzuda terakkî tarîkiyle bir maiyyet ve bir çeşit bütünleşme söz konusudur. Yani birinci, ikinci, üçüncü vs. fert sağlam olacak ve bu sağlam fertler üzerine sağlam bir cemiyet kurulacak ve Cenâb-ı Hak (celle celâluhu) da bu cemiyeti koruyup kollayacak, hususî himayesine alacak, inâyet (Cenâb-ı Hakk’ın yardımı) kubbesi altında toplayıp muhafaza edecek.. böylece fertler şahsî şemsiyeleriyle kendilerini korumaya çalışmak gibi bir külfetten kurtularak semavî bir emniyet ve güvene ereceklerdir.

Evet, topluluk içinde ve insanlarla beraber yaşama önemli bir faktördür ve tevfik-i ilâhînin(Cenâb-ı Hakk’ın muvaffak etmesi.) de en büyük vesilesidir. Evet, bir insan tek başına bir inzivahane veya bir dağ başında hiç durmadan namaz kılsa, oruç tutsa, eline geçen her şeyi sağa sola infak etse, gidip hac yapsa, Hacerü’l-Esved’e yüz sürüp gözyaşı dökse; Kâbe’de, Ravza’da birleri binler hâline getirme kapılarını zorlasa, yine de Cenâb-ı Hakk’ın (celle celâluhu) ona lütufları fert plânında olacaktır.

Ne zaman ki o, “Himmetim milletimdir.” der ve gönlünü bir millet ve hatta bütün insanlık çapında genişletir, gelecek rahmet de o derece vüs’atli gelir. Nitekim Kur’ân-ı Kerim, Hz. İbrahim’den bahsederken “*İbrahim bir ümmetti.*”¹⁶³ der. Ve himmetini âli ve yüce tutan Hz. İbrahim’i tek başına bir millet olarak kabul eder.

Himmeti bu denli âli insanların meydana getireceği cemaate, Allah’ın (celle celâluhu) lütfu da o seviyede büyük olacaktır.

Mü’minlerin himmetleri âlidir, ancak yine de insanlar birbiriyle imtihan olmada çok başarılı

sayılmazlar. Fazla sayılmasa bile, şahsî iş ve küçük hesaplar umumî dengeye tesir edip bozmakta ve çakıl taşları kadar âdi ve basit meseleler, Kâbe hürmetinde büyük ve muazzam birleşme, bütünleşme sebeplerine tercih edilebilmektedir. Bu ise, her an, her lahza gelmesi muhtemel ilâhî inayetten mahrum kalmayı netice vermektedir.

Eskiler, *بقدر الكد تكتسب المعالي* derlerdi. Hadis değildir, fakat “cevamiü’l-kelim” gibi bir sözdür. Bunu, “Çekilen sıkıntı, katlanılan meşakkat, maruz kalınan sancı ve ızdırıp nisbetinde yükselme mukadderdir.” şeklinde ifade etmek mümkündür. Değiştirip şöyle de diyebiliriz: Maddî-mânevî her türlü muvaffakiyet ve adım adım ilerlemek, her türlü mahrumiyet ve sıkıntıyla doğru orantılıdır.

Evet, bir tohum toprağın altından başını çıkaracağı âna kadar, kim bilir ne sancılar çeker, nasıl yarılr, nasıl çatlar.. rüşeymler toprağı nasıl zorlar, güneşe karşı nasıl hazırlıklı olur.. bütün bunlar var olma yolunda, dirilme çağında verilen kavgaları gösterme bakımından çok mühimdir.

Rabbimiz, lütuf ve ihsanlarıyla, bizi serfiraz kıldıkça, imtihanlar da ağırlaşacaktır. Şayet O, bize Kendi keremiyle, Kendisine dost olma pâyesini bahşetmişse, bunu kat’iyen şahsımıza ait bir faziletten dolayı verilmiş kabul etmemeliyiz. Bize düşen, bütün bunları Allah’ın (celle celâluhu) lütfu görüp öyle değerlendirmek olmalıdır.

Evet, iyilikler, güzellikler gelip geçiyor ve geçerken de bize uğruyor; çünkü o güzelliklere biz, herkesten daha çok muhtaç bulunuyoruz. Aynı zamanda biz, kendi şahsımızla o güzelliklerin mazharı olamayız. Bütün bu güzellikler bizde, damlalar üzerinde güneşin ışınlarının aksetmesi gibi, akıp akıp gitmektedir. Kat’iyen unutmamalıyız ki, gelen bu lütuflar sağanak sağanak başımızdan aşağı yağıp iliklerimize kadar varlığını hissettiren bu rahmet ve bu ihsanlar hep cemaat adına gelmektedir. Hiç kimsenin tek başına bunları sahiplenmesi de mümkün ve doğru değildir.

Üçüncüsü: Maddî menfaat ve kelepir sevdası da cemaat hayatındaki imtihanlardan biridir. Bilhassa, siyasîler arasındaki boğuşmalar hep bu menfî, tahripkâr ve fena düşünceden kaynaklanmaktadır. Bir makam ve mansıba çoklar gözlerini diktiğinden ve doyma bilmeyen hırslarla şahsî çıkar peşine düştüklerinden çok defa vifak (Samimî, dostça münasebet ve uyum içinde olmak.), ihtilafa; birlik ve beraberlik de tefrikaya (Ayrılık, ihtilaf) dönüşüp durmaktadır. Hâlbuki, yapılan her iş ve gösterilen her fedakârlık, bir karşılık görme düşüncesiyle değil; Rabbin rızasını kazanma arzusuyla yapılmalıdır ki, bence, çoklarını boğuşmalara sevk eden bu maddî menfaatler imtihanını kazanmanın yolu da bu olsa gerektir.

Soruda birlik ve beraberlikle alâkalı imtihan sorulduğu için cevabımız da o yönde oldu. Yoksa, mutlak mânâda insanın başından geçmesi muhtemel imtihan çeşit ve şekillerini belli bir adetle sınırlandırmak mümkün olmadığı gibi, onları burada teker teker saymamız da mümkün değildir. Soru sahibi, sahabenin birbiriyle imtihan olup olmadığını da soruyor. Şimdi de bir nebze bu husus üzerinde

durmak istiyorum:

Böyle bir imtihandan sahabe vâreste tutulamaz (Ayrı, dışında bırakmak). Onlar mânevî hayatın en ileri saflarında yerlerini aldıkları gibi, imtihanın en ağırına da yine onlar maruz kalmışlardır. Hele daha sonraki dönemde, idare keyfiyetindeki farklı içtihatlar, onlara imtihanların en ağır ve altından kalkılmazlarını yaşattırdı. Ancak imtihan ne kadar sert olursa olsun hiçbir sahabi hakperestlikten ayrılmadı. Kılıçların, kınlarına konmayacağı yerde bile, çok rahatlıkla, haksız olduklarını anlayınca geriye dönmesini bildiler.

Hiz. ÂiŖe Validemiz, Hiz. Ali'nin karŖısına çıktığı esnada, seneler önce Allah Resûlü'nün üstü kapalı olarak belirttiğı, hata işleyecek hanımının kendisi olduğunu anlar anlamaz, derhal devesine binip geriye dönmesini bilmişti.

Hiz. Zübeyr b. Avvam, mert, cesur bir insandı. Müslüman olduğunda henüz dokuz yaşındaydı. Amcası onu hasıra sarar, sonra hasırı tutuşturur ve Zübeyr'in dininden dönmesini söylerdi. Bu kadar eza ve cefa ona, asla taviz verdirememiŖti. Allah Resûlü "*Her nebinin bir havarisini vardır. Benim havarim ise Zübeyr b. Avvam'dır.*"¹⁶⁴ buyurmuş ve onun Ŗecaatine (Yiğitlik, cesaret) dikkatleri çekmişlerdi.

Zübeyr, Allah Resûlü'nün halası Safiyye'nin oğluydu. İşte bir gün bu Ŗanlı sahabiyle, yine Allah Resûlü'nün amcasının oğlu, Haydar-ı Kerrar, Damad-ı Nebi Hiz. Ali (radiyallâhu anh) Medine sokaklarından birinde el ele geziyorlardı. Derken Allah Resûlü karŖılarından geliverdi, o esnada mı daha önce mi bilinemez.. birbirini bu derece seven bu iki gencin istikbalde nasıl karŖı karŖıya geleceklerini Cenâb-ı Hak (celle celâluhu) O'na gösterivermişti. Allah Resûlü, Hiz. Ali ve Hiz. Zübeyr'i karŖısına almış ve Ŗöyle demiŖti: "*Zübeyr! Bir gün Ali'nin karŖısına çıkacaksın; fakat o gün sen haksızsın!*"¹⁶⁵

Aradan seneler geçti. Zübeyr kendisine söylenen bu sözü her nasılsa unutmüş ve gelip Cemel'de Hiz. Ali'nin karŖısına dikilmişti. Bir ara Hiz. Ali'yle karŖı karŖıya geldiler. Her ikisinin de kılıcı kınından sıyrılmıştı. Tam o esnada Hiz. Ali, Zübeyr'e "Atından in, sana söyleyeceğim Ŗeyler var!" dedi. Zübeyr b. Avvam atından indi. Hiz. Ali ona, senelerce evvel Allah Resûlü'yle aralarında geçen konuşmayı hatırlattı. İşte Allah Resûlü'nün haber verdiğı günün, bugün olduğunu söyledi. Zübeyr beyninden vurulmuşa döndü.

Evet, hatırlamıştı Allah Resûlü'nün senelerce evvel haber verdiğı Ŗeyi.. derhal kılıcını kınına soktu. Hiz. Ali'ye sarıldı ve helâllik diledi. Atına bindi ve harp meydanını terk etti. Fakat gözü dönmüş bir tali'siz onu arkadan vurdu ve Ŗehit etti. Sonra da başını kesip Hiz. Ali'nin çadırına getirdi. Büyük bir mükâfat bekliyordu. Nöbetçi durumu Hiz. Ali'ye söyleyince, Hiz. Ali hıçkırıklarını tutamadı ve bir çocuk gibi ağladı. Sonra da dudaklarından Ŗu sözler döküldü: "Zübeyr'in katilini Cehennem'le müjdelerim! Allah Resûlü'nün havarisini öldüren bir insanın yeri ancak Cehennem olabilir..." Hiz. Ali kendinden konuşmuyordu... O, aynen Resûlullah'tan böyle duymuştu.

Görürsünüz ki sahabe de birbiriyle imtihan oluyor ama onlar sadece ve sadece Hak namına birbirleriyle vuruştukları gibi, haksız olduklarını anlayınca da anlaşıp sulh olmasını biliyorlardı.

Hiçbiri kaderi tenkit etmedi, arkadaşını suçlamadı ve böyle yapıp da musibeti ikileştirmedi. Allah (celle celâluhu) onları imtihan ettikçe onlar, Kur'ân'ın aydınlatıcı tayfları altında, Cenâb-ı Hakk'ın (celle celâluhu) kendilerine verdiği muhteşem fetaneti kullandılar ve doğruyu bulmaya çalıştılar.

Bir keresinde de Hz. Ebû Bekir (radiyallâhu anh) ile Hz. Ömer arasında küçük bir anlaşmazlık olur. Hz. Ömer kırıcı bir söz söyler veya dargınlığını ifade eden bir hareketle ayrılır ve evine gider. Her ikisi de bir iki dakika sonra olanlardan üzüntü duyar ve birbirlerini aramaya başlarlar. Nihayet her ikisi de birbirinden habersiz gidip durumu Allah Resûlü'ne arz etmeyi düşünürler. Evvel gelen Hz. Ebû Bekir olmuştur. "Yâ Resûlallah!" diye söze başlar ve devam eder "Ömer'le aramızda bir münakaşa oldu; fakat ben haksızdım ve Ömer'in kalbini kırdım." Daha o bunları konuşurken ileriden Hz. Ömer görülür. Telaş içindedir. O da Allah Resûlü'ne, aynı şekilde, Hz. Ebû Bekir'in gönlünü kırdığını ve ne yapması gerektiğini sormaya gelmiştir. Gerçi Allah Resûlü meseleyi dinledikten sonra bütün cihana Hz. Ebû Bekir'in kim olduğunu anlatacak ve şöyle diyecektir: "*Arkadaşımı bana bırakın! Vallahi hepiniz beni inkâr ettiğinizde o bana iman etmişti.. hepiniz beni kovduğunuzda evini ve sinesini bana o açmıştı...*"¹⁶⁶

Ancak burada bizim söz konusu etmek istediğimiz husus, her iki sahibinin de kendisini suçlu görüp, Hakk'ın (celle celâluhu) hatırını her şeyden âli tutmaları gerçeğidir. Evet, onlar ateşin içinde dahi birleşmek gerekseydi, hiç şüphesiz oraya, Cennet'e girer gibi girerlerdi.

Hz. Ali, ilk altı ayında Hz. Ebû Bekir'e biat etmemişti. Çevresi onun hilafete sahip çıkmasını istiyor ve durmadan ısrarda bulunuyorlardı. Altı aylık düşünme müddetinden sonra ve Hz. Fatıma Validemiz'in vefatını müteakip mescide geldi ve herkesin meraklı bakış ve heyecanlı bekleyişleri karşısında şunları söyledi: "Altı aydır biat etmeyişiim, Hz. Ebû Bekir'e muhalefetimden değildi. Şimdi gelişim de korkumdan değildir. Ancak şimdi, hakkın ona ait olduğu kanaatine vardım ve onun için de biat etmeye karar verdim."

İnsan hak karşısında "vakkâf" olmalıdır. Sahabe bu sözü Hz. Ömer için söylerdi. O herhangi bir meselede, şahsî olarak ne düşünürse düşünsün, biri gelip de ona, âyet veya hadisle o husustaki doğruyu söyleyince hemen fikrini değiştirir ve eski düşüncesinden vazgeçerdi.

Halifeydi ve minberde hutbe irad ediyordu. Kız babalarına ve velilerine hitapla, evlenmenin kolaylaştırılması gerektiğini anlatıyordu. "Gençlerden fazla şeyler istemeniz doğru olmaz." diyordu ki; bir ihtiyar kadın arka saflardan şöyle seslendi:

"Ey Allah Resûlü'nün Halifesi! Bunları kendi fikrin olarak mı söylüyorsun; yoksa bizim bilmediğimiz bir âyet veya hadis mi biliyorsun da böyle bir hükme varıyorsun!"

Ömer, “Hayır!” dedi, “Kendi fikrim ve düşüncem olarak söylüyorum.” Bunun üzerine kadın bir âyet okudu ve “Cenâb-ı Hak’ın (celle celâluhu) müsaade ettiği bir şeyi sen nasıl yasaklarsın?” dedi. Âyet şöyle diyordu: “Eğer bir eşi bırakıp da yerine başka bir eş almak isterseniz, onlardan birine yüklerle mehir vermiş olsanız dahi hiçbir şeyi geri almayın.”¹⁶⁷ Demek ki yüklerle mehir almak bir kadın için caizdir.

Hz. Ömer, bu ihtiyar kadını edeple dinledi. Aslında bir tavsiye olarak Hz. Ömer dediklerinde haksız da değildi. Ancak ondaki titizlik ve hassasiyettir ki, ona şöyle dedirtiyordu: “Yâ Ömer, sen yaşlı bir kadın kadar dahi dinini bilmiyorsun!” Hâşâ ki, Ömer dinini bilmemiş olsun. Ancak ondaki hakperestlik anlayışı o derece geniş ve derin idi ki, bir ihtiyar kadının böyle bir itirazı karşısında, her türlü tevile açık sözünde, kendini müdafaa ve görüşünde ısrar yerine derhal hakkı kabul ediyordu.

Yüce işler, büyük meseleler, daima aynı çapta insanlar tarafından halledilmiştir. Bizler sahabi ruhuna sahip çıktığımız ölçüde Cenâb-ı Hak’tan (celle celâluhu) beklediğimiz muvaffakiyeti elde etme imkânı doğacaktır.

Tenasüb-ü illiyet prensibine göre, bir dönemde belli ağırlıktaki bir yükü kaldırmak için kuvvetli pazular gerekiyorsa -ki öyledir- başka bir dönemde de aynı yükü, aynı ölçüde kuvvetli pazular kaldıracaktır. Cılız ellerin o yükü kaldırması mümkün değildir.

Nasıl ki, bir kiloluk ağırlığı, karşısına konacak aynı miktardaki bir başka ağırlık dengeleyebilir -ki bu sabit bir kanundur, aslâ değişmez- aynen öyle de bu yüce hakikatler ve yüce mefkûreler, eğer bir dönemde sahabi gücündeki insanlarla tahakkuk ettirilmişse, bir başka dönemde onu, çelimsiz ve cılız insanlardan beklemek muhaldir ve doğru değildir... Öyleyse, hakperestlik anlayışında, birlik ve beraberlik şuurunda sahabi gibi olmalıyız ki, hasımlarımız fitne kapılarının sonuna kadar sürmeli olduğunu görmeli ve biz ümitle coşarken, onlar da ümitsizlikten kendilerini yiyip bitirecek hâle gelmelidirler. Bu da ancak nefisperestliği bırakıp hakperestliğe dilbeste olmakla mümkündür... Birlik ve beraberliğe giden yol da bu şuur ve bu düşünceden geçer...

DİPNOTLAR: ¹⁵² En’âm sûresi, 6/53. ¹⁵³ Bkz.: Taberî, *Câmiu’l-beyan*, 25/65. ¹⁵⁴ Furkân sûresi, 5/7. ¹⁵⁵ Bkz.: Buhârî, *enbiyâ* 8; Müslim, *fezâil* 168. ¹⁵⁶ Deylemî, *Müsned*, 2/12. ¹⁵⁷ Şûrâ sûresi, 42/52. ¹⁵⁸ Kasas sûresi, 28/56. ¹⁵⁹ Bakara sûresi, 2/253; İsrâ sûresi, 17/55. ¹⁶⁰ Enfâl sûresi, 8/46. ¹⁶¹ Deylemî, *Müsned*, 3/305; Aclûnî, *Keşfü’l-hafâ*, 2/166. ¹⁶² Bkz.: Buhârî, *fezâilu ashâb* 2; Müslim, *fezâilu’s-sahabe* 1. ¹⁶³ Nahl sûresi, 16/120. ¹⁶⁴ Buhârî, *cihad* 40, 41, 135; *fezâilü’s-sahabe* 13; *megâzî* 29; Müslim, *fezâilü’s-sahabe* 48; İbn Mâce, *mukaddime* 11. ¹⁶⁵ Bkz.: İbn Ebî Şeybe, *Musannef* 7/545; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, 2/29; Hâkim, *el-Müstedrek*, 3/413. ¹⁶⁶ Buhârî, *tefsir* (7) 3. ¹⁶⁷ Nisâ sûresi, 4/20.

Her Seviyede İmtihan¹²

İnsan her seviye ve mertebede imtihan halindedir. Mesela:

Risâle-i Nur Külliyyatı iyi bir ameliyat-ı fikriyye yapmaya vesiledir. Herkes kendi seviyesine göre okursa ve hele sürekli okursa ondan çok çok istifade edebilir. Çünkü bu eserler Kur'ân'dan mülhem pırıltılardır. Öyle olması da bir imtihandır. Eserlerde kullanılan ifade tarzı da bir imtihan.. Bediüzzaman'ın ekrağ içinde neş'eti de ayrı bir imtihandır. Bazıları işte bu noktalara takılıp kalabilir ve o bereketli zat ve eserlerinden yararlanmayabilirler.

Bunun için, insan; Allah'tan (cc) devamlı olarak istikamet istemeli. Nasıl ki gündüz yaptığı ibadetten dolayı yorulan bir insan, uyuduğu zaman da ibadet yapmış gibi sevap alır. Öyle de hayatının her saniyesinde istikamet arzusuyla dopdolu yaşayan bir insana da Allah (cc) birgün bunu lütfedebilir.

Talût'un Ordusunun Nehirle İmtihanı Ve İbtılâlar¹³

–Talût'un ordusu, malûm-u âlileriniz, nehirle imtihan oluyor. Kur'an-ı Kerim, emre rağmen oradan bir avuçtan fazla su içenlerin devam edemediğini buyuruyor. Bu dökülme, sadece o andaki emri yerine getirmemeden dolayı mıdır, yoksa Uhud'da münafıkların seçilmesi gibi, bir seçme mi olmuştur?

Bir seçme yaşanıyor. Münafıkların ve yola devam edemeyeceklerin, hususiyle de kalblerinde maraz olanların ayrılıp, sağlamların kalması için bir seçme oluyor. Evet, böyle bir seçme olmalıydı ki, daha sonra ordu bozanlık yapacaklar, daha ciddî ve zor anlarda birliği terk edip gidecekler ayrılınsın; ileride kuvve-i maneviyeyi kırmaya vesile olmasınlar.

Söz konusu âyette tercih edilen kelime “ibtılâ”dır; bir imtihan, bir deneme ve test etmedir. İslâm'ı tercih bir imtihandır. İnsan, Müslüman olur, İslâm içinde daha has yerlere gelir. Bir yandan bunlara seviniriz; bazen de has bir daireye, varlıklı bir insan girdiği zaman endişe ederiz. İş bozulabilir, servetini kaybedebilir ve geri dönebilir diye korkarız. Allah, kabiliyetsizlere, münafıklara, şahsî çıkar peşinde koşanlara yer olmasın diye, insanı değişik imtihanlara tâbî tutar. Bu tür imtihanın olmadığı zaman yok gibidir. Ne var ki, imtihanın şekli her zaman değişik olur. Âdet-i Sübhâniye böyledir ve böyle işler.

İbtılâdan başka, Kur'an'da bir de “fitne” kelimesi geçer. Bir yazıda fitnenin 17 manâsı olduğu ifade ediliyordu: imtihana maruz kalma, mazeret, çeşitli belâlara uğratılma, iç savaş, anarşi vb fitne mefhumunun içine dâhildir.

¹² Fasıldan Fasıla–1/Risale-i Nur Etrafında/ Her Seviyede İmtihan.

¹³ Amerikada Bir AY/1-15 gün

“İnnema emvalüküm ve evladüküm fitne”¹⁴

.....Bence Müslümanlığı yaşıyorsak onu Allah’ın istediği tarzda yaşamamız lazım.

Evet, “İnnema emvalüküm ve evladüküm fitne” Muhakkak ki mallarınız ve evlatlarınız sizin için imtihandır.” İmtihan... Bu dünyada kaybeden anne-babalar var, evlatlar var; kazanan anne-babalar var, evlatlar var. Kazanan toplum var, kaybeden toplum var. Kazanan mücahit var, kaybeden mücahit var. Kazanan muhacir var, kaybeden muhacir var. Bir ibtila, bir imtihan. Değişmeye gelince, biz değişirsek, seyr-i süluki ruhanide değişen insanlar gibi değişmeliyiz. Bizim için başka türlü değişme olmaz; olmamalı. Başka türlü değişme dönekliktir. Kur’an’dan mülhem ifadesiyle ‘tezebzüb’ tür. Bir oraya, bir buraya dönme; bu münafıkça bir davranıştır. Yalnızca bir kere değişmeli insan. Bundan sonraki her değişim bir adım daha O’na yaklaşma şeklinde olmalı. “Ben boynu tasmalı, O’nun azad kabul etmez kölesiyim” demeli. Eğer insanın bir kıymeti varsa, bütün kıymeti buradadır zaten.

Kulluk Bir İmtihandır¹⁵

Soru: İmtihan içinde olduğumuzu biliyoruz. Ama bazen hayat çok zorlaşıyor. Kulluğun bir imtihan oluşunu misaller vererek anlatır mısınız?

Evet, kulluk bir imtihandır. Bizler dinimize hizmet etmeyi dahi bir imtihan sırrı içinde değerlendiriyoruz. Cenâb-ı Hak, imtihanlara karşı ne kadar sabır ve mukavemetimiz olduğunu bizlere göstermek için bizi bu dünyaya göndermiştir. Allah’ın imtihanı, tarihin hemen her döneminde devam edegelmiştir. Günümüzde de İslâm’a hizmet eden insanların belki toptan belki de peyder pey ama sık sık elendiklerini ve âdeta zelzeleye uğramış gibi ırgalandıklarını görüyoruz. Bu imtihanların devam edeceğini de çok iyi biliyoruz. Ancak, hizmet ederken ve imtihanlara maruz kalırken, dikkat edilmesi gereken husus, Allah yolunda hizmet adına bir şeyler yaptıktan hemen sonra Cenâb-ı Hak’a karşı alacaklı gibi beklentiye girmemektir. Zira bu, Rabbimize karşı bir suidedtir.

Binaenaleyh her mü’min, dinini yaşarken, yolunda pek çok engellerin bulunacağını, bunları sabır ve dua ile aşması gerektiğini çok iyi bilmelidir. Bazen imtihan müddeti uzun olabilir ama Allah’ın (celle celâluhu), kendisine acz ü fakr içinde iltica edenlerin dualarını reddetmeyeceğine, yüzlerine vurmayaacağına, er ya da geç dualara karşılık vereceğine inancı tam olmalıdır. Zaten bizim Cenâb-ı Hak’tan istediğimiz de, dünyada imtihanı kazanıp bizi milletimizle beraber aziz kılması, şu vatan topraklarını kötü ve şerli kimselerden temizlemesi ve bu güzel vatani gerçekten bu vatanın evlâdı olanlara tevdi buyurmasıdır. Bizden gayret olunca O’nun (celle celâluhu) nasıl karşılık verdiğini hâlihazırda etrafımızda görmekteyiz. Ama Cenâb-ı Hak’tan istediğimiz bu husus belirli bir sabrı gerektirmektedir; çünkü muvaffakiyet ancak sabretmekle mümkündür.

¹⁴ Sohbet-i Canan/Canlarla Sohbet

¹⁵ Prizma-5/Düşünce Boyutu/Kulluk Bir İmtihandır.

Unutmayalım ki, her hâlimize nighban olan Rabbimiz her an bize bakmaktadır. Buna karşılık bizim önümüzde de yapılacak bir sürü iş ve kendilerine el uzatılmasını bekleyen bir nesil var. Hâl böyle olunca biz fevkalâdeden, semadan kahramanlar inmesini bekliyorsak, imtihanı kaybetmişiz demektir. Eğer bir-iki gün hizmet ettikten sonra üçüncü gün bıkip da Allah yolunda hizmet etmeyi bırakır ve ardından eve kapanırsak, yine imtihanı kaybetmiş sayılırız. Nasıl ki, bir salonda yazılı imtihana gelmiş bir insan, biraz bekledikten sonra çağrılmadığını görünce bırakıp gitse, sonra da sırası geldiğinde orada bulunmadığı için hakkını kaybettiğini söyleseler, o insan kalkıp hak iddia edemez; aynen öyle de insan bu imtihan ve mihnet dünyasına bir kere gelir ve turnikeye bir kere girer. Geriye dönüşü olmayan bu yolda kendisine on ikiden vurmak üzere bir kere hedef gösterilir. Eline bir defa silah verilir. İşte böyle bir insan, bütün dikkat ve hassasiyetini tek bir noktaya tevcih ederek, bu dünyaya ikinci bir defa dönmenin mümkün olmadığını şuurlunda olarak hedefi on ikiden vurmaya çalışmalıdır. Bütün bu fırsatları kaçıranlar her şeyi de kaybetmiş sayılırlar. Dünyada iltimas gibi haksızlıklar geçebilir fakat toprağın altına girdikten sonra artık öbür âlem başlamış ve imtihanla alâkalı her şey bitmiş demektir.

Bizler de bu dünyada ağır bir imtihan altında bulunuyoruz. Öbür âlemi bütününü kazanma veya -hafizanallah- büyük bir kısmı itibarıyla her şeyi kaybetme gibi bir durumumuz söz konusu. Burada ancak sabredenler, yerini, tavrını hiç değiştirmeyenler ve bir örümcek gibi ağını kurup da aç sinelere iman şarabını içirmek için bekleyenler, Allah'ın tevfiikiyle muvaffak olurlar. Bu mevzuda bütün ömrümüz de geçse -aslında bu müddet çok büyük bir müddet değildir- değer. Sözü lâl-ü güher olan Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), bu uğurda yirmi üç sene her şeyiyle mücadele etmişti.

Hız. İbrahim'e gelince, -kim onun gibi olabilir ki!- bu açıdan onun hayatına göz atmakta fayda var: Hız. İbrahim, çok âh-vâh edip inleyen, çok şefkatli bir insandı. O, babasına:

"Babacığım! Beni dinle, senin bilmediğin şeyleri biliyorum. Baba! Şeytana uyma, o seni yoldan çıkarır. Baba! Namazını kıl!" diyordu. Babası da *"Git İbrahim! Benden uzak ol, uzun zaman gözüme görünme!"* karşılığını veriyordu. İbrahim ardından gitti, yandı yakıldı; ona istiğfar edeceği vadedinde bulundu ve babası için istiğfar etti; ama Allah onun istiğfarını kabul etmedi. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hız. İbrahim'in mahkeme-i kübrâda babası için yine intizarda iken, babasının onun yanına geleceğini, birden mesholup sureti değişmiş olarak ayaklarının dibine yıkılacağını ve onun da babasından alâkasını keseceğini bildirmektedir.

Efendimiz'den sonra nebilerin en eşrefinin Hız. İbrahim olduğu cumhur-u ulemânın nokta-i nazarıdır. Efendimiz'in onun hakkında takdirkâr ifadeleri olduğu gibi, Kur'ân'ın da onun hakkında senâkâr ifadeleri vardır. Hız. İbrahim, hayatı hep imtihan içinde geçmiş ve geçirdiği bütün imtihanlarda muvaffak olmuş bir insandır. Davasını anlattığı pek çok kimse onu dinlememiş, o imtihan öyle geçmiş; nefsi ile imtihan olmuş ve nâr-ı Nemrud'a atılmış, bu arada zevcesini insiz-cinsiz bir yere bırakmış, ardından da kendisinden

evlâdını kurban etmesi istenmiş.. işte onun hayatı bu şekilde hep imtihan üstüne imtihanla geçmişti. Ama o, bunların hepsine katlanmış, bu imtihanların hepsinde derin bir teslimiyet ve tevekkül içinde bulunmuştu.

Zevcesini bırakıp arkasını dönüp gittiğinde zevcesi onun arkasından şöyle bağıyordu: “Yâ İbrahim! Bunu Rabbin mi emretti?” Teselli istiyordu. Hz. İbrahim: “Evet, Rabbim emretti!” deyince: “İyi o zaman git!” diyordu. “Rabbim beni zayi etmez.”

Yine Hz. İbrahim, oğlunu yere yatırıyor ve eline bıçağı alıp onu süzüyordu. O bir nebiydi ve emre itaat etmenin bütün inceliklerini biliyordu. Zira kendisine ihtarda bulunulmuştu. Bu hâli anlayan oğlu ona şöyle diyordu: “*Babacığım! Hiç düşünüp çekinme, sana Allah tarafından ne emrediliyorsa onu yap. Allah'ın izniyle benim sabırlı, dayanıklı biri olduğumu göreceksin!*”²

Yine o, ateşe atılırken Cibril onun imdadına yetişiyor, o ise, “*Allah bana yeter, meleğin yardımına ihtiyacım yok.*” derken imtihanda muvaffak olduğunu bu sözlerle bildirmiş oluyordu. Cenâb-ı Hak, O’nu hangi imtihanla imtihan ederse etsin o dolu dolu notlarla geliyor ve âdeta yüz üzerinden bin alıyordu.

Günümüzün Müslümanı da başına gelen imtihanlarda ve kendisine terettüp eden meselelerin karşısında aynı sebat, dayanıklılık ve sabır içinde beklerse, Cenâb-ı Hak onu yalnız bırakmayacaktır. Zira O (celle celâluhu), hiçbir zaman kendisine tevekkül edenleri terk etmemiştir ve etmeyecektir. Binaenaleyh başımıza gelen her şeyin bir imtihan olduğunu düşünmeli ve bunlara karşı da sabretmeliyiz. Sıkılıp bunaldığımızda, başkasına değil Rabbimize sığınmalı ve Hz. Yakub gibi: “*İnnemâ eşkû bessî ve hüznî ilallah – Ben sıkıntımı, keder ve hüznümü sadece Allah'a arz ediyorum.*”³ demeliyiz. Böylece dağınıklığımızı, perişanietimizi ve derbederliğimizi, yani kendimizi, tek şikâyet mercii olan Cenâb-ı Hakk’a şikâyet etmeliyiz.

Günde kırk defa “*Ey rahmeti bol, din gününün Mâliki olan Allah'ım! Sana kulluk yapıyor ve bu hususta yardımı da Sen'den istiyoruz. Ne olur bizi doğru yola hidayet eyle! Nebileri, siddıkları ve şehitleri hidayet eylediğin yola.*” demektedir. İşte umum ağızlardan hepimiz adına çıkan “*İhdinâ - Bizleri hidayete erdir!*” tabiri, hepimizi sırat-ı müstakîme yani Efendimiz’in, Sıddık-ı Ekber’in, Faruk-u Âzam’ın, Zinnûreyn’in, Haydar-ı Kerrâr’ın ve onların arkalarındaki cemaatlerin uğrayıp geçtiği şehrâha hidayet talebini ifade etmektedir. Bu kadar umumî olan dua, binlerce dua olarak bizim doğru yolu bulmamıza sebep olacaktır ve olmaktadır. (**DİPNOTLAR** : Bkz.: Tevbe sûresi, 9/114.; Sâffât sûresi, 37/102. ; Yusuf sûresi, 12/86.)

* * *

Çocuk-Ebeveyn Münasebeti¹⁶

Soru: Çocukların ana-baba için bir imtihan vesilesi olduğu öteden bu yana söylenen bir şeydir. Bununla kasdedilen nedir? İmtihan vesilesi kavramını biraz açar mısınız?

Cevap: Dünya hayatı, acı-tatlı birçok yönüyle, bizim ebedî âleme geçişimizi sağlayan bir hayattır. Aynı zamanda bu hayat, birçok fitne ve imtihanlarla doludur. İmtihan unsurlarından birisi olan çocukların ise, hayatımızda ayrı bir yeri vardır. İnsan için tamamen farklı bir nimet ve aynı zamanda tamamen farklı bir imtihandır çocuklar.

Anne için imtihan, haml döneminin ilk günlerinden itibaren başlar. Hemen her anne, kendi ruh dünyasında çocuğun aldığı havada bile kendi hissesinin olduğu kanaatini taşır. Çünkü yediği bir lokma, içtiği bir yudum su karnında bölünür ve ikisinin de gıdası olur. Sonraki dönemlerde onu, bazen sırtında bazen kucığında yine anne taşır. Uykularını böler onun için. Her an, çocuk merdivenden düşer, balkondan kayar, elektrik duyuna bir şey sokar, sıcak suyu başına döker veya sobaya tutunur yanar diye binbir türlü hafakan ve endişe içinde yaşar.

Çocuk, Allah'ın insana vermiş olduğu bir emanettir ve vakti geldiğinde de geri alacaktır. Şayet ona iyi bakılır, terbiyesi iyi yapılır ve başkalarına faydalı olacak bir insan olarak yetiştirilirse; imtihan kazanılmış demektir. Fakat insan, sadece nefsaniyeti adına, kendisinden bir parça mülâhazasıyla ona bakar ve bundan zevk duyar; Allah'a olması gereken sevgiyi tamamen çocuğa sevkederse; “bir kalpte iki sultan olmaz” düsturunca, imtihanı kaybetmiş demektir.

Bir âyet-i kerimede dünya malı da çocuklarla birlikte imtihan vesilesi olarak zikredilmiştir. “Mallarınız ve çocuklarınız bir fitne (imtihan)dir, Allah, onlarla sizi imtihan etmektedir. Allah ise, işte büyük ödül O'nun yanındadır (kim Allah sevgisini mal ve evlat sevgisinden üstün tutarsa o, Allah'ın yanındaki mükâfata erişir” (Teğabun, 64/15). Bu âyetin ifade ettiği hakikate göre her şeyde Allah'ın rızasını aramak ve O'na yönelmek; diğer şeyleri de tâlî olarak kabul etmek çok önemlidir. Zaten hayatını bu çizgide sürdürenler, imtihanı kazanırken diğerleri kaybetmektedirler. Yalnız bu, dünyayı ve evlad ü ıyali tamamen terketme demek değildir. Bilakis bütün bunların sahibi adına, onlara tam anlamıyla sahip çıkma demektir. Bu açıdan insan, kendisini bir emanetçi gibi görmelidir. Allah'ın kendisine emanet olarak verdiği diğer nimetlerle birlikte evlad ü ıyale de sahip çıkmalı ve kendisine verilen bu emanete hıyanet etmemelidir.

İslâm dini, çocuklar hakkında anne-babaya güzel bir isim koyma, iyi bir eğitim verme ve vakti geldiğinde onu evlendirme gibi üç önemli vazife yükler. Bu vazifelerin çok iyi idrak edilmesi gerekir. Çünkü bu vazifeler, bütün bir hayatı kuşatır. Onun için hekimlerin beşikteki çocuğa gıda takvimi uyguladıkları gibi, ana-baba da çocuklarının yaş ve idrak seviyelerine göre hayat boyu eğitimlerine dikkat etmelidirler. Hele onu

¹⁶ Prizma-2/ Çocuk Ebeveyn Münasebetleri

evlendirirken İnsanlığın İftihar Tablosu (s.a.s)’nun beyanıyla servete, güzelliğe ve soya takılıp kalmamalı ve dinî hayatı, tercihte birinci unsur kabul etmelidirler.

Çocuğu terbiye mevzuunda da onunla aradaki mesafeyi koruma önemli esaslardan birisidir. Bir taraftan vakar ve ciddiyet muhafaza edilirken; diğer taraftan onun dertlerini ve sevincini paylaşma çok önemlidir. Ana-baba olarak vakar ve ciddiyet korunmadan, onunla sadece çocuksu şeyler paylaşılır, oyun oynanır, güreş tutulursa; mesafe korunamayacak ve sair hususlarda çocuğa müessir olunamayacaktır. Böyle bir atmosferde yetişen çocuk, şımarıp çeşitli davranış bozuklukları gösterebilir ve hatta küstahlaşabilir. Bu açıdan gerek kendi çocuklarımız olsun, gerekse terbiye edilmek üzere bize teslim edilmiş çocuklar olsun, onların sağlıklı bir terbiyeden geçmelerini istiyorsak; onlarla aramızdaki bu mesafe daima korunmalıdır.

Ayrıca çocuk, daima kendisine ideal bir model edinme ihtiyacını hisseder. İşte ana-baba çocuğun model olarak seçtiği insanlardır. Zaten ileri yaşlarda kendi ailesinde aradığı ideal modeli bulamayan çocuk, dışa yönelir ki bu da ruh dünyasında çatışmalara sebep olur. Aradığı ideal modeli ailesinde bulan çocuk ise mutlu ve huzurlu bir hayat yaşar.

Bu faslı bir âyet meali ile bitirelim: “Ey inananlar! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan bazıları size düşmandır. Onlardan sakının. Ama affeder, hoşgörür, bağışlarsanız muhakkak ki Allah da /afûr ve Rahîm’dir (O da sizi bağışlar)”. (Teğabun, 64/14) Demek ki mal ve evlad bir yönüyle potansiyel düşman, diğer yönüyle dosttur. Bunlar Allah yolunda değerlendirilebilirse, insan onlar vasıtasıyla hem dünyasını hem de âhiretini mamur edebilir.

Muaz b. Cebel’in nasihatleri¹⁷

Muaz b. Cebel (radiyallahu anh) şöyle der: “Şu üç şeyi kim yapar-sa, Allah’ın gazabına maruz kalır: Ortada tuhaf ve gülünecek bir durum olmadığı halde gülmek, uykusuz olmadığı halde uyumak, acıkmadığı halde yemek.” Muaz b. Cebel (radiyallahu anh) der ki: “Sıkıntılarla imtihana maruz kaldınız, sabrettiniz. Yakın gelecekte, bolluk ve zenginlikle de sınanacaksınız. Sizin hakkınızda en çok endişe duyduğum şey, kadınlarla imtihan edilmenizdir. O kadınlar, altından ve gümüş-ten yapılmış bilezikleri takındıkları, Şam ve Yemen’de imal edilen kumaşlardan elbiseler giydikleri zaman, zengini yorgun düşürür, fakiri de gücünün yetmeyeceği masraflara zorlarlar.”

Hac Sûresi¹⁸

**وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَغْبُذُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَهُ
فِتْنَةٌ أُنْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ**

¹⁷ Hayatu’s-sahabe 2/290.

¹⁸ Kur’ân’dan idrake Yansıyanlar/Hac suresi.

11– “İnsanlardan kimi Allah’a bir yönden, bir kıydan kulluk eder. Şöyle ki; kendisine bir iyilik dokunursa buna pek memnun olur, bir de musibete uğrarsa yüzüstü dönüverir. O dünyasını da, ahiretini de kaybetmiştir. İşte bu, apaçık ziyanın ta kendisidir.”

(Hac sûresi, 22/11)

Allah, mü’min, münafık ve kâfiri, iç dünyaları itibarıyla birbirlerinden farklılıklarını ortaya koymak için, sık sık imtihana tâbi tutar. Çeşitli belâ ve musibetlerle hatta hayra taalluk eden şeylerle onları vicdanî testlere tâbi tutar ve kendi değerlerini kendilerine hatırlatır. Evet pek çok tecrübe ile sabittir ki, Allah için fedakârlık eden ve hasbîlik gösteren insanların bile maddî durumları, ticaret hayatları yer yer sekteye uğramış, işlerinin âhengi bozulmuş ve değişik sarsıntılara maruz bırakılmışlardır. İşte bu, Cenâb-ı Hakk’ın o kulunu imtihan etmesinden başka bir şey değildir. Bu, “Ganiyy-i ale’l-ıtlak” olan Allah, dinini i’lâ istikametinde feragat ve fedakârlıkta bulunanları yalnız bırakacak, terk edecek ve onları ezdirecek demek değildir; değildir ama her işinde binbir hikmet gizli olan ve abes işten münezzehtir bulunan O Zât-ı Bâri, kulunun samimiyetini, kendine bağlılığını kulun davranışları ekseninde ve vicdanın hakemliğinde test etmektedir. İhtimal bazıları böyle bir imtihanı, dolayısıyla da hem bu dünyayı hem de öbür dünyayı kaybedeceklerdir ki, işte Kur’ân buna “Apaçık ziyanın ta kendisidir!” diyerek, son noktayı koyacaktır.

Bu âyette, tâbi tutulduğu imtihanı kaybedip dünya ve ahiret hüsrânına maruz kalanlar daha ziyade münafıklardır. Bunlar kalb ve lisan bütünlüğüne, dolayısıyla da kâmil imana ulaşmamış; imanı dil ucuyla geveleyen, olup bitenleri göz ucuyla temâşâ eden, dinin de, din ile alâkalı amel ve muamelelerin de merkezinde değil de kenarında, kıyısında durup vaziyeti idare etmeye çalışan; imanın ve mü’min olmanın vaad ettiği avantajları kaçırarak kadar uzak durmamanın yanında, yer yer bazı ağır sorumluluk, mükellefiyet ve zâhiren dezavantaj gibi görünen ahval ve şeraite karşı da, kendince tedbirli, temkinli ve bala konmaya niyet etmiş bir sinek misillü, ihtiyat sistemlerini uzaklaşmaya açık tutarak hep kenarda, köşede bulunurlar.

Böyle bir konum ve mesafeli duruşla, Müslümanların elde edecekleri her şeyden yararlanmayı plânlarlar; umduklarını bulunca ona yapışır ve itminan soluklarlar, eğer bir imtihan ve ibtilâ söz konusu olursa bu kere de hemen yüzgeri olurlar.

Her mü’minin her sıfatı mü’min olmayacağı –Keşke olsa!– esasına göre, bazı mü’minler de böyle münafıkça mülâhazaların tesirinde kalabilirler; kalabilir ve rüzgârların onun arzusu istikametinde esmesini, yağmurların onun hevesine göre yağmasını, kâinat çapındaki geniş kader plânının onun hevesatına göre cereyan etmesini isteyebilirler. İlk dönemde, bu kabîl heves çocuklarının bulunduğu, bulunup da umduklarını elde edemeyince İslâm’dan yüz çevirdikleri gibi, günümüzde de pek çok iç kaymasının, başların dönüp duyguların bulanmasının bahis mevzuu olabileceği kaçınılmazdır.

Diğer Yazılar

* Kaos, imtihan ve ümit/ örnekleri kendinden bir hareket

* Hucumât-ı sitte /(29 Mektup, 6. risale, 6. kısım)

* Hasbî ruhlar ve maaş/ İkinci Yağmurları (Soru: “hizmette önde, ücrette geride olmak” düsturunda zikredilen “ücret” kavramına neler dâhildir? Bizim için birer imtihan vesilesi olan ücretler nelerdir?)

* BAMTELİ 2008_07_07_adanmis_ruhlar_ve_ucret_farklari

BAMTELLERİ

Avans mı İmtihan mı? 09.04.2007

Soru: Gönüllüler hareketi dünyanın pek çok ülkesinde hüsn-ü kabul görüyor; gösterilen teveccüh açısından, yapılan hizmetleri te'vid manasına gelecek önemli hadiseler cereyan ediyor. Bu kadar çok te'vidâtın liyakatimizle te'lifi de mümkün görünmüyor. Bu durum hizmet erleri için bir avans mıdır yoksa imtihan mı?

- Peygamberleri büyük yapan asıl unsurlar (2.48)
- Peygamberâne vasıfların peşinde olma (05.55)
- Cenâb-ı Hak bazen büyük işleri çok küçük kimselerle gerçekleştirir (07.30)
- Şirke düşmemek için... (10.30)
- Allah Teâlâ severse... (12.44)
- Hiçbir nimet mütemadi değildir, nimetlerin devamı vasıflara göre gönderilir. (14.08)
- Ulaşılan zirvenin yüksekliği nisbetinde derin bir çukura düşme tehlikesi söz konusudur. (17.00)
- Kendimize yazık etmeyelim! (18.50)

BİZİM MEVLAMIZ VAR_17.04.2006

00.00 – Üzerimize düşen vazifeleri yaptıktan sonra neticeyi cenâb-ı hakka bırakma ufku nasıl kazanılır?

00.30 – İnananlara karşı kötülükler planlayanlar tarihin her döneminde hep olagelmıştır.

02.30 – İnananlara yapılan düşmanlığın temelinde dine karşı düşmanlık yatmaktadır.

04.35 – Din düşmanları toplumdan tepki çekmemek için asıl düşmanlıklarını gizliyorlar.

07.00 – Küfrün her hareketi kendi hesabına bir şeyleri değerlendirmeye yöneliktir.

08.15 – İman eşya arasında bir birlik unsurudur, her şeyi birbirine birleştirir.

09.30 – Siz sevgi ve hoşgörü soluklarsanız bile küfür yine kendi tabiatının gereğini sergileyecektir.

11.15 – Küfür, size karşı düşman cepheler oluşturmaya çalışacaktır.

12.30 – Gönül verilen dava uğrunda koştururken başkalarının bizimle uğraşmasını çok kafaya takmamalıdır.

13.45 – Başımıza gelen şeylerde bizim için nice hikmetler vardır.

15.00 – Kâfirlerin bizimle uğraşması sadece bizim imanımızın artmasına vesile olmalıdır.

16.00 – Başımıza gelen sıkıntılar -kendi özümüzü bulalım diye- Allah (c.c)'nün bir imtihanıdır.

17.15 – Biz, “nereye ateş düşerse düşün o beni yakar” demeliyiz.

MANEVÎ HAYATIN NAKIŞLARI, 19.09.2005

00.00 – Devrin değişen şartları, din için çile, ızdırap ve dert atmosferine girmeye mâni midir?

02.40 – Dertsiz dert anlatmak çok zordur.

- 04.40 – Din adına dertlenme, hayatın her anına sirayet etmelidir.
- 06.30 – İbadetlere karşı sabır, her an ter-ü taze kalma, yorgunluğa düşmemeye olur.
- 08.50 – Musibetlere karşı sabır, kahrı bile lütuf gibi görmeye olur.
- 10.40 – İnsan, günahlara karşı sabırda da sabır kahramanı olmalıdır.
- 11.35 – Sabırla ilgili ayetlerdeki nüktelere dikkat edilmelidir.
- 13.30 – Müminler, değişik musibetlerle sürekli imtihan edilirler.
- 16.55 – Açlıkla imtihan olmanın en basiti, oruç tutmaktır.
- 18.15 – Allah (c.c), başına sağanak sağanak belâlar yağsa da sabredenleri müjdelemiştir.
- 18.40 – Belâlar, insanların seviyelerine göre gelir.
- 20.20 – İnsan, hayatında birçok şeyle imtihan olur ve bunlarla gerçek rengini bulur.
- 21.45 –En tehlikeli yorgunluk, ihlâs yorgunluğudur.
- 23.20 – İnsan ibadetlerinde her zaman canlı olamayabilir fakat canlı olamaya çalışmalıdır.
- 24.50 – İnsan başına gelen belâlara karşı “Lütfun da hoş kahrın da hoş” diyebilmelidir.